

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego

Raport z badania jakościowego

Opinie i wnioski studentów na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w szkołach podstawowych

Projekt i wykonanie:

BIOSTAT

www.biostat.com.pl

LIPIEC 2012

POZnan*

*Miasto know-how

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
ul. gen. Tadeusza Kutrzeby 10, 61-719 Poznań
tel. 061 85 84 332, fax 061 85 84 362
www.wsnhid.pl

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	3
CZĘŚĆ I: OPINIA NAUCZYCIELI I STUDENTÓW NA TEMAT SYSTEMU I PROGRAMÓW PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH REALIZOWANYCH W KLASACH I-III SZKÓŁ PODSTAWOWYCH	5
1 Organizacja praktyk	5
1.1 Wybór praktyki.....	5
1.2 Harmonogram i termin praktyk.....	8
1.3 Program praktyk.....	13
1.4 Dokumentacja	17
1.5 Monitoring praktyk.....	19
2 Opieka nad praktykantem	22
2.1 Opiekun z ramienia uczelni	22
2.2 Opiekun z ramienia szkoły podstawowej	28
3 Realizacja elementów praktyki	33
3.1 Uczestnictwo w zajęciach, zadania studenta i nabyte kompetencje	33
3.2 Uczestnictwo w pozalekcyjnym życiu szkoły podstawowej	42
3.3 Mikronauczanie. Doświadczenia i opinie	45
CZĘŚĆ II: PROPOZYCJE ZMIAN W PROGRAMACH I SPOSOBACH REALIZACJI PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH DLA STUDENTÓW PRZYGOTOWUJĄCYCH SIĘ DO ZAWODU NAUCZYCIELA EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ	50
4 Podsumowanie	50
4.1 Oceny praktyk.....	50
4.2 Uwagi i rekomendacje.....	54
Spis tabel	60
Spis rysunków	60
Aneks	61
Scenariusz wywiadu z nauczycielami – opiekunami praktyk	61
Scenariusz wywiadu ze studentami kierunków nauczycielskich	65

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wstęp

Niniejszy raport przedstawia zebrane wyniki badania jakościowego IDI (ang. *individual in - depth interview*) przeprowadzonego w czerwcu i lipcu 2012r. z nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej oraz studentami specjalności nauczycielskich w zakresie edukacji wczesnoszkolnej, którzy w roku akademickim 2011/2012 odbywają lub odbywali praktyki pedagogiczne w szkołach podstawowych. Raport jest częścią projektu *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego*, realizowanego przez Wyższą Szkołę Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu. Projekt realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, poddziałanie 3.3.2. Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Stanowi potwierdzenie głównych kierunków rozwoju i prowadzenia polityki prozatrudnieniowej rządu oraz umożliwia wykorzystanie środków EFS w Polsce w latach 2007-2013.

Głównym celem projektu jest poprawa jakości realizacji praktyk pedagogicznych przez studentów Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa ze specjalizacji Edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna poprzez wypracowanie i wdrożenie dwóch nowych modeli praktyk przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Celem badania jakościowego było:

- pozyskanie informacji o aktualnie realizowanych modelach i programach praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III,
- pozyskanie opinii nauczycieli i studentów na temat systemu praktyk pedagogicznych realizowanych w klasach I-III szkół podstawowych w latach 2009-2012,
- określenie zakresu zmian w programach i sposobach realizacji praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III szkoły podstawowej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Badanie jakościowe objęło 60 nauczycieli szkół podstawowych posiadających co najmniej 3-letnie doświadczenie sprawowania opieki nad praktykami pedagogicznymi oraz 16 studentów specjalności nauczycielskiej w zakresie edukacji wczesnoszkolnej, którzy w roku akademickim 2011/2012 odbywali praktyki pedagogiczne w klasach I-III szkół podstawowych.

POZnań*

*Miasto know-how

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
ul. gen. Tadeusza Kutrzeby 10, 61-719 Poznań
tel. 061 85 84 332, fax 061 85 84 362
www.wsnhid.pl

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

CZĘŚĆ I: OPINIA NAUCZYCIELI I STUDENTÓW NA TEMAT SYSTEMU I PROGRAMÓW PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH REALIZOWANYCH W KLASACH I-III SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

1 Organizacja praktyk

Jakość odbywanej praktyki zależy od wielu jej elementów składowych, w tym w bardzo dużym stopniu od formalnej organizacji zarówno ze strony uczelni kierującej studenta jak i placówki go przyjmującej. Poprzez organizację praktyki rozumie się zarówno możliwości studenta w zakresie szukania praktykodawcy, tzn. czy może szukać samodzielnie czy jest skierowany przez uczelnię, stopień poinformowania o terminie i założeniach praktyki, a także o obowiązkach, zadaniach, celach i przywilejach zawartych w programie praktyk. Organizacja dotyczy także sposobu dokumentacji i monitorowania praktyk przez uczelnię i placówki udzielające praktyki, tj. szkoły podstawowe. O te wszystkie aspekty zapytano w pierwszej części wywiadu studentów specjalności nauczycielskich oraz opiekunów z ramienia szkół podstawowych.

Trzeba podkreślić, że nasza placówka przyjmuje bardzo wielu studentów, ponieważ uważamy, że praktyki są najważniejszą rzeczą jeśli chodzi o zawód nauczyciela. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

1.1 Wybór praktyki

Uczelnie w Polsce różnorodnie podchodzą do pierwszego etapu organizacji praktyk studenckich. Niektóre szkoły wyższe kierują przyszłych pedagogów do z góry ustalonych placówek, z którymi podpisały umowę i z którymi się kontaktują, natomiast inne pozwalają studentom na samodzielne znalezienie placówki, która przyjmie ich na praktyki zawodowe. Niektóre uczelnie wytworzyły jeszcze sposób pośredni, polegający na przedstawieniu studentom listy wyznaczonych placówek, spośród których mają sobie wybrać jedną. Jednak w wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach mogą oni także postulować o możliwość zrealizowania swojej praktyki w placówce nieznajdującej się na liście. Mocne i słabe strony tych rozwiązań wykazane przez studentów zawiera tabela nr 1.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1 Sposób szukania praktyki oraz jego mocne i słabe strony wg studentów

SPOSÓB SZUKANIA PRAKTYKI	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Samodzielnie	<ul style="list-style-type: none"> Dowolność, możliwość wyboru spośród wielu placówek i wybór najbardziej odpowiadającej, <p><i>Zaletą jest to, że możemy robić praktyki, tam gdzie chcemy to znaczy możemy dobrać placówkę blisko miejsca zamieszkania na przykład. (woj. śląskie)</i></p> <p><i>Jestem zadowolona, ponieważ mogłam znaleźć szkołę blisko mojego miejsca zamieszkania. (woj. lubelskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> brak poczucia dyskomfortu spowodowanego narzucaniem komuś rozwiązania <p><i>Tak. Samodzielnie to to, że można samemu wybrać taką szkołę, jaką się chce, a przez szkołę to nie ma już możliwości wyboru. (woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Sama szukałam, bo nikt mi nie narzucał, gdzie mam odbywać praktyki. (woj. pomorskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Trudności w odnalezieniu placówki, wynikające z braku wolnych miejsc dla praktykantów, strata czasu wynikająca z przedłużającego się okresu poszukiwania odpowiedniego miejsca praktyk, <p><i>Trochę dużo czasu zajęło mi znalezienie placówki i dostarczenie dokumentów przez uczelnię. (woj. lubelskie)</i></p>
Przez uczelnię	<ul style="list-style-type: none"> wygoda, znaczne ułatwienie, dzięki czemu nie traci się czasu: <p><i>Wygodny sposób. (woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Główną zaletą jest to, że nie musiałam</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> konieczność dostosowania się do wyboru uczelni, <p><i>Wady sposobu narzuconego przez szkołę to, to że muszę się przystosować do tego co mi wybiorą. (woj. wielkopolskie)</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPOSÓB SZUKANIA PRAKTYKI	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	<p><i>sama tracić własnego czasu na szukanie placówki. (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Nie musiałem szukać sam i tracić czasu. (woj. mazowieckie)</i></p>	
Inaczej	<ul style="list-style-type: none"> uczelnia kieruje studentów do wyznaczonych szkół, ale daje im także możliwość podjęcia praktyki w wybranej przez studenta placówce, <p><i>Uczelnia dała listę szkół do wyboru polecanych i wybrałam sobie z niej taką, w której bywałam, prowadziłam badania do licencjatu, znam tą szkołę. (woj. małopolskie)</i></p>	

Większość badanych studentów odbywających praktyki w klasach I-III szkół podstawowych znalazła praktyki poprzez skierowanie z uczelni. Kilka osób znalazło praktykę samodzielnie, natomiast pozostałe osoby skorzystały z oferty szkoły wyższej, która nie kierowała lecz sugerowała ośrodki, w których można zaliczyć zajęcia praktyczne. Większość badanych studentów była zadowolona ze sposobu, w jaki dostali się na praktykę, chociaż dostrzegali zalety i wady poszczególnych form kierowania na praktyki. Najczęściej dostrzeganą zaletą samodzielnego procesu szukania odpowiedniej szkoły podstawowej w celu odbycia praktyk była możliwość dokonania wyboru zgodnie z własnymi preferencjami. Brano również pod uwagę bliskość miejsca zamieszkania placówki, w której ta praktyka miałyby się odbywać. Z kolei najczęściej dostrzeganą zaletą dyktowania przez uczelnię miejsca praktyk było zaoszczędzenie czasu oraz wygoda. Wady nie były szeroko komentowane przez studentów-praktykantów. Jednakże pojawił się interesujący głos mówiący, iż lista, którą przygotowuje uczelnia powoduje brak możliwości sprawdzenia się w innych placówkach.

Wiadomo, są tacy, po których widać, że nauczanie mają we krwi. Głównie panie przychodzą na praktyki. Dzieci po prostu je kochają i widać, że to jest powołanie. Są też takie osoby, które przychodzą dlatego, że muszą mieć zaliczenie w indeksie. Przy tych trzeba rzeczywiście więcej czasu poświęcić, obserwować. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Niemalże wszyscy studenci uznali, że poziom informacji na temat praktyk, dotyczący ich programu, był przed ich podjęciem odpowiedni. Zastrzeżenia wskazała jedna osoba, mająca praktyki zarówno w przedszkolu jak i w szkole podstawowej, która stwierdziła, że informacje wszakże były podawane na bieżąco, lecz wcześniej nie byli do nich przygotowani.

Był program, opisane było jak mają wyglądać praktyki i co jest naszym zadaniem, co jest zadaniem opiekuna aczkolwiek informacje takie praktyczne, co robić jak już tam będziemy, to jest to zupełna różnica wiadomo teoria a praktyka. (Studentka, woj. małopolskie)

Niezależnie od sposobu kierowania studenta na praktykę, decyzję o jego przyjęciu pozostawia się dyrekcjom placówek, które zwykle przychylnie odnoszą się do propozycji przyjęcia kandydata. Niejednokrotnie przed podjęciem ostatecznej decyzji, dyrektorzy konsultują się z sugerowanym opiekunem praktyk, a także z zespołem nauczycieli, i kiedy nie ma żadnych przeciwwskazań, przyjmuje się studenta. Nie bez znaczenia przy rekrutowaniu jest także postawa młodego człowieka, wykazywane przez niego zaangażowanie i chęć do pracy. Poza tym dyrekcja w czasie podejmowania decyzji o przyjęciu praktykanta zwraca uwagę na kierunek studiów, jaki realizuje oraz na jego rok studiów.

W naszej placówce nie ma żadnego regulaminu przyjmowania studentów na praktyki. Taki student przychodzi do pani dyrektor, rozmawia z nią na temat swojej praktyki, czy prosi o przyjęcie na praktykę i od razu z góry wie, że jest przyjęty. Natomiast problem tkwi w tym, do której nauczycielki zostanie skierowany. Wtedy pani dyrektor idzie ze studentką do danej pani no i tylko zadaje pytanie czy ta pani nauczycielka się zgadza. Nigdy się nie zdarzyło, żeby pani nauczycielka odmówiła przyjęcia studentki na praktyki. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Przede wszystkim chodzi o to czy dany nauczyciel ma czas, czy dyrektor wyraża na to zgodę no i patrzymy też na studenta, bo jeżeli są to osoby, które jakoś nie budzą naszego zaufania, nawet na pierwszy rzut oka, to boimy się takich osób przyjmować. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

1.2 Harmonogram i termin praktyk

W prawie wszystkich rozpatrywanych przypadkach studenci i nauczyciele mieli do czynienia z harmonogramem praktyk. Jedynie jedna studentka uznała, że z takowego nie korzystała:

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nie było takiego harmonogramu. Była tylko określona liczba godzin lekcyjnych, które musiałam odbyć w szkole i tyle. Nie było konkretnego terminu, że od tego do tego mamy praktyki. Na ich zaliczenie mieliśmy cały semestr i każdy terminy spotkań ustalał sobie sam. (Student, woj. śląskie)

W przypadku studentów, badani niemalże jednogłośnie uznali, że organem odpowiadającym za stworzenie harmonogramu jest uczelnia. Zdarzały się jednak sytuacje, w których odpowiedzialną za tę czynność była placówka, w której student praktykował. W nielicznych przypadkach obie te instytucje w porozumieniu ze sobą konsultowały wygląd harmonogramu. To jednak uczelnia określała ostateczną liczbę godzin, natomiast ich rozkład zależał już od szkoły podstawowej i od samego studenta:

Miałam ogólnie liczbę, że ma być 15 godzin, ale mogłam z dyrektorką ustalić czy to jest w ciągu tygodnia czy to mogę na cały miesiąc rozłożyć. (Student, woj. śląskie)

Nauczyciele nie byli w tej kwestii tak zgodni jak studenci. Część uważała, że harmonogram został im narzucony z góry, inni natomiast deklarowali, że ustalali go samodzielnie w porozumieniu ze studentem. Kompromis między tymi skrajnymi opiniami mogą stanowić nierzadkie wypowiedzi pozostałych pedagogów, którzy twierdzą, iż z uczelni otrzymali dyspozycje co do tego co student powinien zrealizować podczas praktyk w szkole podstawowej oraz jakim czasem na to dysponuje. Ich rolą natomiast było dopasowanie wymagań uczelni studenta do własnej organizacji pracy oraz jego możliwości, wynikających z obowiązków uczelnianych (zajęć, egzaminów).

Często jest tak, że student przychodzi już z pewnym harmonogramem swoim. Musi mieć na przykład ileś godzin zajęć przeprowadzonych, ileś obserwować. Przykładowo ileś godzin musi poświęcić na zapoznanie się z tym, jak szkoła funkcjonuje, zapoznać się z procedurami. To jest określone w takim harmonogramie, który student ze sobą przynosi. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Tak, harmonogram jest z góry narzucony. Niemniej jednak ustala się szczegółowo liczbę zajęć obserwowanych, tzn. dotyczących konkretnego dnia, konkretnych godzin lub klas. To jest w zależności od potrzeb placówki, jak również studenta ustalone. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Jak się okazuje, w przypadku studentów edukacji wczesnoszkolnej mających praktyki w szkole podstawowej uczelnia rzadko wyznacza konkretny termin odbywania praktyk, zwykle dookreśla jedynie semestr, w którym student musi je zrealizować, aby otrzymać

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zaliczenie. Opinię tą potwierdzają badani nauczyciele, którzy jako termin praktyk studenckich w szkole podstawowej wskazują cały rok szkolny, z naciskiem na okres jesienny – wrzesień, kiedy studenci chętniej angażują się w praktyki zawodowe, wykorzystując przy tym okres wolny od zajęć na uczelni. Niemniej jednak zdarzają się także praktyki w okresie wiosenno-letnim, które również posiadają swoje zalety i wady. Mocną stroną praktyk wrześniowych jest przede wszystkim dyspozycyjność studentów, a także możliwość przyjrzenia się jak wygląda organizacja roku szkolnego oraz wdrażanie dzieci w naukę po wakacjach. Minusem natomiast jest nadmiar obowiązków nauczycieli na początku roku i związana z tym niemożność zajęcia się studentem w sposób w jaki opiekun by chciał. Z kolei pozytywem studenckich praktyk wiosenno-letnich jest fakt, że nauczyciel nie jest obłożony pracą i może być bardziej dostępny dla studenta, a także możliwość poznania procedur związanych z ocenami końcowymi dzieci. Słaba strona tego terminu wiąże się z tym, że dzieci nie przyswajają już nowej wiedzy, a jedynie powtarzają tę już zdobytą, w związku z czym student nie zyska tak wiele jak mógłby, gdyby prowadził lekcje we wrześniu lub innym terminie w środku roku.

Raczej studenci wykorzystują okres września, kiedy nie mają zajęć na uczelni. Ponieważ jest to okres początkowy w szkole jest to pewne utrudnienie dla nauczyciela. Gdyby takie praktyki były przeprowadzone w grudniu lub w lutym może byłyby efektywniejsze. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Ja ostatnio miałam praktykantki to zazwyczaj się tak zdarzało, że październik, listopad. Ja w tym roku miałam I klasę i nie ukrywam, że odpowiadałoby mi, gdyby dzieci i praktykanci byłiby od początku września, bo wtedy jest organizacja pracy i wtedy mogliby wspomóc prace moją i się wdroić. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Rozwiązanie tego problemu zdają się sugerować dwie opinie nauczycieli z województw warmińsko-mazurskiego oraz lubuskiego, dotyczącego tego, że praktyka mogłaby mieć miejsce zarówno na początku jak i na końcu roku:

Ja bym powiedziała, że tutaj warto podzielić praktykę, bo początek roku szkolnego jest też bardzo ważny i ktoś kto jest studentem i później przychodzi do pracy, warto żeby miał takie pojęcie o tym jak jest na początku, bo zupełnie inaczej pracuje się w środku roku szkolnego, kiedy dzieci już są ustawione przez wychowawcę, a inaczej na samym początku kiedy przychodzą po wakacjach, są pełne emocji, jest jeszcze pełen rozgardiasz, żyją wolnymi dniami, zabawami. Także ja bym to

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

podzieliła, że część we wrześniu a część później. Ale są także studenci, którzy odbywają praktykę w trakcie roku szkolnego (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Wolałbym troszkę inny termin. Najlepszy to sam początek roku szkolnego albo tuż przed zakończeniem. Początek, bo wtedy praktykantki poznałyby moje przygotowanie się do roku szkolnego, moje metody od początku roku. Zapoznałyby się z moim planem wychowawczym, który ja napisałam i stopniowo wdrażam. Na końcu poznałyby sposób oceniania dzieci, wypełniania dokumentów końcowo-rocznych. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

W przypadku uwag studentów do terminu praktyk, pojawiły się tylko trzy sugestie i dotyczyły trudności związanych z nakładaniem się terminu praktyk na zajęcia na uczelni, a także na pracę zawodową studenta.

Wśród odpowiedzi badanych pojawiło się kilka wariantów terminu, czasu trwania praktyki i należały do nich:

- Praktyki śródroczne, odbywane w jednym wyznaczonym dniu tygodnia przez rok. Przez pół roku praktykant obserwuje pracę nauczyciela, a przez kolejne pół prowadzi zajęcia samodzielnie.
- Praktyki miesięczne (lub 2,3 tygodniowe) odbywane w systemie ciągłym, w taki sposób, że praktykant przychodzi do szkoły codziennie na ok. 5h. Najczęściej praktyki te realizowane są we wrześniu/październiku.
- Praktyka obejmująca 15h pracy, tj. ok. 3 dni, w dowolnym lub wyznaczonym terminie.

Pojawił się także jeszcze jeden model praktyk, mianowicie praktyka grupowa pod nadzorem opiekuna:

Nasza placówka współpracuje z uniwersytetem warmińsko-mazurskim w Olsztynie wobec tego mamy śródroczną praktykę, kiedy to przychodzi grupa studentów z opiekunem na lekcje do kilku nauczycieli. W zależności od tego jak pracują, ponieważ jest to szkoła, w której są dwie zmiany. Więc najczęściej te koleżanki, które mają pierwszą zmianę przyjmują studentów całą grupą i to jest jeden rodzaj praktyk. Drugi rodzaj to praktyka ciągła we wrześniu. Trzeci rodzaj to jest wolontariat który ponieważ studenci z naszego uniwersytetu mają obowiązek odbyć praktykę ciągłą w określonej liczbie godzin, ale takim ukłonem wobec nich i też propozycją naszej szkoły mogą część tych praktyk odbyć w formie wolontariatu. Muszą tam wtedy przyjść określoną ilość godzin i w tym czasie nie prowadzą zajęć,

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

natomiast po prostu służą nam wszelaka pomocą, w różny sposób. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Najpopularniejszą formą praktyki jest wariant ciągły i on najczęściej jest realizowany w przypadku praktyki miesięcznej, do niego także skłaniają się badani nauczyciele – opiekunowie praktyk. Niemniej jednak forma praktyk jest uzależniona przede wszystkim od wydanych przez uczelnię dyspozycji dotyczących ogólnie wyznaczonych dni wolnych od zajęć i przeznaczonych na praktykę, a także od trybu studiowania, tzn. studenci zaoczeni mają praktyki nieregularne w przeciwieństwie do dziennych. Tryb ciągły może zależeć także od zatrudnienia studenta, jego miejsca zamieszkania, konieczności obecności na zajęciach na uczelni, od tego czy studiuje więcej niż jeden kierunek oraz od jego doświadczenia – czy miał już kiedyś praktyki pedagogiczne. Forma praktyk może zależeć także od samego opiekuna praktyki i jego preferencji, jest zatem elastyczna.

Ostatnio miałam taką studentkę, która przychodziła raz w tygodniu, zawsze w środy. To było związane z programem studiów. Tak było to zaprogramowane, że środa to był dzień praktyk dla wszystkich studentów i każdy student chodził do jakiejś placówki na praktykę. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Zwykle w sposób ciągły. Chociaż zdarza się, że idziemy studentowi na rękę z jakiegoś ważnego powodu, np. gdy dodatkowo pracuje, to wtedy próbujemy znaleźć nić porozumienia. Możemy wtedy dokonać małych rotacji. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Myślę, że lepsza by była ciągła praktyka, bo wtedy wiedzą jak te dzieci się zachowują na co dzień, a jeżeli są w jednym dniu kiedy mamy, np. tylko kształcenie zintegrowane, nie mamy wf-u, a wtedy też mogą widzieć jak podczas zajęć ruchowych dzieci pracują. Lepiej moim zdaniem. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Najczęściej wskazywany czas praktyk wynosił ok. 60 godzin, chociaż badani nauczyciele i studenci podają najróżniejsze liczby godzin koniecznych do zaliczenia praktyki, począwszy od 15 do nawet 160 godzin praktyki. Niektórzy nauczyciele deklarują, że jeżeli student chce mieć więcej godzin praktyki niż oczekuje tego uczelnia,

Taka asystencka pedagogiczna praktyka trwa 160 godzin, ale najczęściej są to podzielone praktyki w ciągu trzech lat, np. odbywane na licencjacie, w pierwszym, drugim i trzecim roku. Były też osoby, które odbywały te 160 godzin od razu. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

to jest możliwość jej przedłużenia.

W czasie badania poproszono studentów o zadeklarowanie, czy czas poświęcony na praktykę jest według nich odpowiedni, czy długość praktyk była dla nich wystarczająca. Okazało się, że pięciu studentów nie była zadowolona z proponowanej liczby godzin poświęconych na praktyki zawodowe i uznali, że jest ich zdecydowanie za mało. W tej piątce badanych byłych już praktykantów, znalazła się jedna osoba, która uważała, że czas poświęcony na zajęcia hospitacyjne był za długi.

Długość była zbyt krótka, ponieważ mieliśmy bardzo dużo celów do zrealizowania i musieliśmy dużo więcej czasu spędzić w szkole niż było przewidziane w programie. (Student, woj. lubelskie)

Aczkolwiek myślę, że to jest za krótki czas, aby poznać placówkę i wejść w zasady jej funkcjonowania. (Student, woj. lubelskie)

Oczywiście, że to było niewystarczające, bo nie zdążyłam ani dokładnie poznać programu zajęć, ani dzieci poznać i w ogóle trudno wejść do klasy. (Student, woj. śląskie)

1.3 Program praktyk

Podczas odbywania praktyk studenckich w szkole, każdy student ma obowiązek realizacji wcześniej przygotowanego programu, z którym uprzednio powinien zapoznać się opiekun. Badani nauczyciele zadeklarowali, prawie bez wyjątku, że zawsze przygotowują się, zapoznają

Program oczywiście jest śliczny i można go podziwiać na papierze. Natomiast on nie sprawdza się w praktyce. I w praktyce student nie ma możliwości pracować z żywym materiałem na tyle ile by wymagało potem, żeby szedł do pracy i już miał pojęcie jak to działa. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

z programem praktyk nadesłanym przez uczelnię lub dostarczonym przez studenta, a jeżeli praktykant nim nie dysponuje, wtedy nauczyciel na własną rękę zapoznaje się z programem zamieszczonym na stronach uczelni.

Zdaniem zarówno badanych studentów jak i opiekunów praktyk, program zasadniczo nie ulegał modyfikacjom. Jedynie trzech studentów stwierdziło, że nastąpiła w nim nieznaczna zmiana. W pierwszym przypadku chodziło o modyfikacje wynikłe z niezrealizowania programu praktyk w wyznaczonym terminie i z tego powodu praktyka została przedłużona o

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dwa dni. W drugim przypadku w trakcie odbywania praktyk trwały rekolekcje wielkopostne, które uniemożliwiły przeprowadzenie założonych hospitacji. Natomiast trzeci dotyczył przeniesienia praktyk na godziny popołudniowe i pomocy nauczycielce w organizacji „dni otwartych szkoły”. W każdej z omówionych sytuacji, zmian programu praktyk dokonywała szkoła.

Podobną opinię mają nauczyciele, którzy w znacznej większości deklarują, że realizują program praktyk w całości i nieczęsto są postawieni przed decyzją jego modyfikacji, jednak jeżeli już do tego dojdzie, to muszą być one odpowiednio uargumentowane. Do zmian w programie praktyk dochodzi jedynie w wyjątkowych sytuacjach, takich jak zdarzenia losowe, np. choroba studenta czy nauczyciela, sprawy prywatne praktykanta, ale także w takich okolicznościach jak uroczystości szkolne, apele i akademie, wycieczki i inne wyjścia okolicznościowe. Poza tym na zmianę programu praktyk decydują się ci nauczyciele, którzy dostrzegają potencjał u studenta i chcą mu zapewnić np. większą liczbę godzin praktyki czynnej i wtedy z własnej inicjatywy wprowadzają zmiany. Modyfikacje wprowadzane są zwykle poprzez placówkę, w której student praktykuje, ale uprawniona do tego jest także uczelnia, z którą jednak nie zawsze można nawiązać kontakt w tej sprawie.

Wydaje mi się, że te praktyki ciągłe i śródroczne w naprawdę niewielki sposób przygotowują młodych ludzi do pracy z dziećmi, ponieważ to jest tylko bardzo mała namiastka tej pracy. Studentom najlepiej wychodzi sama praca z dziećmi, najgorzej wypełnianie tej papierkowej pracy. Uczelnie wydaje mi się, że raczej nie przygotowują dobrze do zawodu pedagoga, zbyt mało uwagi poświęca się później studentom po zakończeniu praktyk, nie przegląda się arkuszy praktyk, pozostawia się to samemu sobie.
(Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Tak, program jest zwykle zrealizowany w całości. Plan oczywiście może ulec zmianom. Tak jak mówiłam wcześniej, gdy student np. pracuje, to jesteśmy w stanie iść na pewne ustępstwa lub gdy np. nauczyciel się rozchoruje, wtedy ten plan musi ulec modyfikacjom. Takie zmiany może wprowadzać właściwie każda z zainteresowanych stron, ale musi to być przedyskutowane i rozsądnie uargumentowane. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Generalnie program udaje się zrealizować, tzn. pokazać studentowi różne rodzaje pracy z uczniami, prowadzić lekcje o różnym charakterze, lekcje utrwalające, lekcje wprowadzające w nowy temat, lekcje testujące. To wszystko daje się wprowadzić. Modyfikacje wprowadza się jedynie do tematyki,

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

którą sobie zamierzył praktykant i możemy wprowadzać to obydwie, tak samo praktykantka jak i opiekun praktyk, jeśli chodzi o tematykę. Natomiast jeśli chodzi o rodzaje lekcji, to raczej jest narzucone przez uczelnię. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Celem praktyk studenckich specjalności nauczycielskiej jest poznanie organizacji pracy placówki, nabycie umiejętności prowadzenia dokumentacji szkolnej, obserwacji

Rysunek 1 Zawartość programu praktyk

Prowadzenie zajęć

- opieka nad dziećmi
- obserwacja dziecka
- uczestnictwo w zebraniach, w zajęciach pozalekcyjnych

Przygotowanie do zajęć i asystowanie nauczycielom

- Opracowanie pomocy dydaktycznych
- Opracowywanie konspektów i scenariuszy
- opracowanie metod, form pracy z dziećmi
- konsultacje z gronem pedagogicznym i innymi pracownikami szkoły

Hospitacja zajęć

Dokumentacja

- Zapoznanie się z dokumentacją szkolną i jej analiza
- zapoznanie się z programem szkoły, podstawą programową
- zapoznanie się z zasadami BHP

i prowadzenia zajęć oraz nabycie umiejętności analizy swojej pracy i postępów uczniów. W ramach tych celów student jest zobowiązany do realizacji wielu zadań, takich jak hospitacja zajęć prowadzonych przez wykształconego dydaktyka, przygotowanie się a następnie samodzielne prowadzenie zajęć oraz zapoznanie się z pracownikami i dokumentami szkolnymi.

Każda niemal praktyka składa się z dwóch, podstawowych, integralnych części:

- obserwacji, czyli hospitacji lekcji – bierna strona praktyk,
- samodzielnego prowadzenia zajęć lekcyjnych – czynna strona praktyk.

Niemal we wszystkich odpowiedziach badanych zarysował się powyższy podział. Wyjątek stanowiła praktyka realizowana wyłącznie w sposób bierny. Taki student miał do przeprowadzenia 75 godzin hospitacji, bez możliwości prowadzenia zajęć.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Program praktyk to cele: poznanie szkoły, tego jak pracują nauczyciele, jak wygląda dokumentacja szkoły, jak w ogóle prowadzi się lekcje, dzienniki, nauka samodzielnego prowadzenia zajęć (scenariusze, konspekty).

(Student, woj. lubelskie)

Głównym celem było potwierdzenie słuszności wyboru kierunku studiów, praktyczne poznanie pracy nauczyciela, od kuchni. (Student, woj. mazowieckie)

Większość nauczycieli zgadza się z opinią, że praktyka czynna jest ważniejsza od biernej, dlatego, jeżeli uczelnia nie zastrzegła zmian, skłaniają się do skracania czasu hospitacji na rzecz asysty i samodzielnego prowadzenia zajęć przez studentów. Poza tym najczęściej stosunek obu części praktyki wynosi 20 godzin praktyki biernej do 40 godzin czynnej, czyli mniej więcej 2/3 czasu praktyki stanowi samodzielne prowadzenie zajęć przez praktykanta, choć mają miejsce także praktyki, w których proporcja tych części wynosi 50/50. Decyzja o rozszerzeniu praktyk czynnych zależy od opiekuna i często jest podejmowana na podstawie

obserwacji czy student jest do tego gotowy i czy wykazuje zaangażowanie:

Zależy to od studenta. Jeśli widzę, że student nauczanie ma we krwi i świetnie sobie radzi z dziećmi, to jestem w stanie dać mu wolną rękę, jeśli natomiast przyszedł na praktyki, bo musiał je zaliczyć, wtedy opieram te praktyki na bardziej biernej obserwacji. (Nauczyciel, woj. śląskie)

To zależy od uczelni jak sobie zaplanuje te praktyki. Kilkanaście godzin obserwacji zajęć a kwestia prowadzenia to tych godzin musi być już więcej, bo z tego najwięcej człowiek się uczy. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Podział (także czasowy) zajęć na bierne i czynne w dużej mierze zależy od regulaminu praktyk otrzymanego z uczelni, a także od roku studiów i nabytych już umiejętności, np. osoby bez zajęć z metodyki, w jednej z małopolskich placówek nie zostały dopuszczone do samodzielnego prowadzenia zajęć.

Studenci na ogół nie zgłaszali zastrzeżeń, co do zaplanowanego trwania poszczególnych elementów praktyki, chociaż pojawiały się wśród nich opinie, zgodnie z którymi należałoby wydłużyć czas praktyk, a zwłaszcza ich część czynną. Jeden z respondentów dodałby również do programu praktyk konsultacje z nauczycielem prowadzącym.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Poza dwiema omówionymi najważniejszymi częściami praktyk, w wypowiedziach badanych obu grup pojawiły się także takie ich elementy jak zapoznanie się z organizacją, strukturą, działalnością placówki oraz jej dokumentacją, a także przygotowywanie się do zajęć samodzielne, oraz we współpracy z opiekunem praktyk.

1.4 Dokumentacja

Jak wynika z wypowiedzi badanych, dokumentacja wymagana przez uczelnie jest różnorodna. Niektóre szkoły wyższe wymagają od swoich studentów jedynie dostarczenia dzienniczka praktyk czy scenariuszy/konspektów zajęć, co stanowi podstawę zaliczenia. Inne natomiast dodatkowo proszą o arkusze, zeszyty hospitacji, a także o pisemne opinie opiekunów praktyk. Najczęściej wymienianym zarówno przez studentów jak i nauczycieli dokumentem potwierdzającym praktyki był dzienniczek praktyk, ale wymagane także były teczki praktyk zawierające arkusze hospitacyjne, scenariusze i konspekty zajęć wraz z wszelkimi wykorzystanymi materiałami dydaktycznymi.

Dokumentacja nie była uciążliwa. Ten dzienniczek jest jeszcze w formie papierowej, chociaż wiem, że już kombinują, żeby podobnie jak indeksy na niektórych uczelniach były w formie elektronicznej. Po prostu wypełniamy go po zajęciach. Podejrzewam, że prędzej czy później i tak będzie indeks internetowy. Ja to będę wpisywał w Internet i będzie to od razu widział ktoś z uczelni bez pośrednictwa studenta. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Ocenie podlegała naszateczka czyli dawałamteczkę ze scenariuszami, protokoły z tych dwóch dni kiedy obserwowałam zajęcia i ocena wystawiona przez nauczyciela. (Student, woj. małopolskie)

Mieliśmy zrobićteczkę praktyk, w której były scenariusze, protokoły z tych zajęć hospitowanych, materiały, którymi się posługiwaliśmy. (Student, woj. małopolskie)

Studenci, poza dwiema osobami, nie zgłaszali trudności z wypełnianiem i dostarczaniem dokumentów dotyczących praktyki. Problemem okazała się biurokracja związana z ilością potrzebnych podpisów, pieczętek pod opinią nauczyciela prowadzącego, co spowodowało przedłużenie czasu trwania praktyki oraz złą organizacją pracy. Kolejnym utrudnieniem była niedostępność opiekuna praktyk z ramienia uczelni i wynikająca z tego niemożność otrzymania wpisu do indeksu.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podobnie jak studenci, opiekunowie praktyk nie mieli trudności z wypełnianiem stosownej dokumentacji, z którą w większości mogli się zapoznać jeszcze przed rzeczywistym rozpoczęciem praktyki przez studenta. Jedyną trudnością, na jaką pojedyncze osoby zwróciły uwagę w tym temacie jest konieczność napisania opinii pod koniec tygodnia, w którym odbywała się praktyka. Znacznie łatwiej dla nauczyciela byłoby, gdyby taką opinię wpisywać na bieżąco.

Rodzaj dokumentów, za pomocą których praktyka była formalnie rejestrowana, był zróżnicowany i zależał od uczelni i szkół podstawowych, przy czym te ostatnie raczej nie dokumentują szerzej pobytu studenta, a jedynie odnotowują jego obecność w dziennikach zajęć. Czasami nauczyciele mają obowiązek pisania sprawozdań z działalności praktykanta. Pozostałe wymogi związane z dokumentami na ogół zależą od danej uczelni. W najbardziej minimalistycznych wariantach dokumentacji, uczelnie oczekują otrzymania wypełnionego przez studenta i potwierdzonego przez opiekuna dzienniczka praktyk, wraz z opinią (i oceną opisową lub nie) nauczyciela na temat studenta i jego pracy. W nieco bardziej rozbudowanych wariantach uczelnie oczekują nie tylko wypełnionego arkusza oceny przebiegu praktyk, ale także sprawdzonych konspektów, scenariuszy, zeszytów hospitacji czy zeszytów obecności.

Co prawda żaden z nauczycieli nie skarżył się na dokumentację, jaką musi prowadzić, niemniej jednak dwójka z nich postanowiła podzielić się swoimi uwagami w tym temacie. Jedna osoba zwróciła uwagę, że zamiast konspektów zajęć lepszym rozwiązaniem byłoby wynotowanie zastosowanych metod w czasie lekcji, natomiast druga osoba zwróciła uwagę na to, że mimo iż poświęca czas na dokumentowanie praktyki to nie zostaje jej to odpowiednio wynagrodzone:

Z mojej strony dokumentowanie nie jest do niczego potrzebne. Nie dostajemy jakiegoś wysokiego wynagrodzenia za praktyki, a gdyby wiązało się to z jakimiś większymi korzyściami finansowymi, to pewnie bardziej bym się starała, lepiej zajęłabym się tą dokumentacją. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Uważam, że korzystniejsze dla praktykantów byłoby wynotowanie ciekawych rozwiązań zajęć, stosowanych metod pracy. (Nauczyciel, woj. pomorskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1.5 Monitoring praktyk

Praktyki jako wspólna inicjatywa uczelni wyższej i placówki, np. szkoły podstawowej może być monitorowana przez obie te instytucje. Uczelnia rzadko jednak korzysta z tego przywileju. Jedynie w nielicznych przypadkach studenci jak i nauczyciele stwierdzają, że doświadczyli wizytacji, hospitacji lekcji studenta przez opiekuna praktyk ze strony uczelni. Kontrolowano również studenta poprzez kontakt telefoniczny z placówką, a także w sposób formalny, polegający na sprawdzaniu dziennika praktyk już po ich zakończeniu. Pojedynczy studenci mieli także okazję porozmawiać na temat praktyki ze swoim opiekunem z ramienia uczelni, ale nie jest to częsty proceder.

Raz na jakiś czas pojawiał się przedstawiciel uczelni, kontrolował czy praktyki prowadzone są w odpowiedni sposób, czy hospitał daną lekcję (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Praktyki były monitorowane w ten sposób, że pojawiał się pracownik uczelni w placówce i sprawdzał terminy, czy wszystko przebiega w dobrym porządku. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Nie było nadzoru, chociaż studenci mówią, że może się pojawić opiekun praktyk ze strony ramienia uczelni, ale ja nikogo takiego nie widziałam. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Na razie tylko na etapie sprawdzania dzienniczka praktyk. Ja go wypełniam i wiem, że on trafia później do opiekuna ze strony uczelni, który zalicza praktyki studentowi. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Praktykant był kierowany do nas przez uczelnię i na tym się ich rola kończyła. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Znacznie większą rolę w tej dziedzinie odgrywa placówka przyjmująca studenta na praktyki. Monitoring praktyk z ramienia szkoły podstawowej opiera się głównie na rozmowie ze studentem oraz obserwacji zajęć przez niego prowadzonych głównie przez opiekuna praktyk, ale także zdarza się, że obserwatorem jest dyrektor placówki.

Dyrektor przychodził na którąś z lekcji a ja jak najbardziej byłam na każdej lekcji i obserwowałam co student robi. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Zdarzało się, że pani dyrektor miała możliwość uczestniczenia jeżeli był taki wymóg przez uczelnię. Przeze mnie to na bieżąco poprzez prowadzenie dokumentacji. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

*Przyszły nauczyciel powinien mieć w sobie to coś, taką iskrę i ten takt pedagogiczny i uczelnia tego nie wykształci, nie wyuczy w danym młodym człowieku, a męczy się i dzieci też, to jest później udręka, więc może powinno być najpierw takie sito psychologiczno-pedagogiczne czy dana osoba się nadaje do zawodu nauczyciela czy nie a później dopiero, a nie jak to się teraz odbywa, że nie dostał się na medycynę czy wymarzone dziennikarstwo to idzie na pedagogiczne studia.
(Nauczyciel, woj. wielkopolskie)*

Student prowadził swoją dokumentację z obserwowanych zajęć. Przygotowywał konspekty zajęć, które sam prowadził. Później przygotowywał taką teczkę, a na końcu nauczyciel opiekun wystawiał opinię studentowi, na temat tego jak pracował w czasie tych praktyk. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Jeśli chodzi o mnie to była to obserwacja zajęć i moje notatki. Oczywiście rękę na pulsie trzymał także dyrektor i wicedyrektor szkoły. (Nauczyciel, woj. łódzkie)

Obserwowałam studenta, jego postępy. Ewentualne niedociągnięcia starałam się niwelować. Robiłam notatki po zajęciach i na ich podstawie starałam się

nim tak kierować, żeby jak najwięcej wyniósł z tych praktyk. (Nauczyciel, woj. świętokrzyskie)

Kontrola poczynąń studenta ma także formę analizowania dokumentów zebranych przez praktykanta, takich jak dzienniczek, arkusze hospitacji, scenariusze, konspekty oraz pomoce dydaktyczne. Na ich podstawie, a także na podstawie opinii z placówki, przyznawana jest studentowi ocena i zaliczenie na uczelni. Opinia ta może mieć formę opisową, a także zwykłej oceny.

Oceniam opisowo takiego studenta, po zakończeniu praktyk. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Jeżeli student ma praktykę tylko u mnie wtedy ja sama dokonuję oceny. Czasem studenci przynoszą gotowe formularze do wypełnienia, czasami jest to ocena sporządzona taka pisemna przeze mnie. Jeżeli ma u innych też praktyki to wtedy się konsultujemy i sporządzamy taką ocenę. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)

To zależy od uczelni- jeżeli sobie życzą opinii o studencie a czasami jest tak ,że są druki i muszę udzielić odpowiedzi na otwarte pytania. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)

Po odbyciu praktyki przez studentkę najpierw rozmawiamy, wskazuje jej mocne i słabe strony, co można poprawić, oceniam konspekty, które przygotowała wcześniej, dodaje komentarz. Oczywiście wypełniam kartę oceny, którą następnie osoba przedstawia na uczelni. Ankiet ewaluacyjnych nie spotkałam do tej pory. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Niemniej jednak tak popularny w monitoringu dzienniczek praktyk nie zawsze jest najlepszym sposobem na skontrolowanie praktykanta.

Jak się wpisze w Internecie dzienniczek praktyk to są gotowce całe i nikt nie jest w stanie sprawdzić czy to co tam napisałam tego dnia odbyło się na zajęciach w szkole. Mogę sobie wymyślić co chcę. (Student, woj. śląskie)

Dokument ten może być natomiast pomocny w znalezieniu odpowiedniej pracy, ponieważ świadczy o doświadczeniu zdobytym przez studenta:

Jest bardzo pomocne to w późniejszym znalezieniu pracy, bo jest wszystko wypisane, co się robiło, w jakiej placówce. (Student, woj. wielkopolskie)

Jest to bardzo dobre rozwiązanie, ponieważ możemy w nim wypisywać, co się dzieje i jakie zauważyliśmy problemy w szkole. Taki dokument, który poświadczy w przyszłości o naszym doświadczeniu. (Student, woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2 Opieka nad praktykantem

Niemniej ważny od formalnej organizacji jest stosunek wyznaczonych opiekunów praktyk, zarówno tych z uczelni jak i ze strony szkoły podstawowej, do studenta. Dobry kontakt między tymi osobami wpływa na jakość pracy młodych ludzi, a także na ich późniejsze przygotowanie do zawodu, dlatego następny blok pytań zadanych badanym dotyczył oceny pracy i postawy, a także wzajemnych kontaktów opiekunów praktyk. Ważną sprawą jest, by zarówno uczelnia i szkoła znała swoje oczekiwania, co do realizacji praktyk pedagogicznych, co pozwoli na sprawny ich przebieg i właściwe przygotowanie studenta do wykonywania tego wymagającego zawodu. Współpraca obydwu stron - uczelni ze szkołami podstawowymi w dużej mierze determinuje to, czy praktyki będą ważnym elementem przygotowania do wejścia w zawód nauczyciela, czy wręcz przeciwnie stanowiąc będą jeden z elementów studiów potrzebnych jedynie do zaliczenia semestru.

2.1 Opiekun z ramienia uczelni

Wszyscy badani studenci specjalizacji nauczycielskiej odbywający w roku akademickim 2011/2012 praktyki w szkole podstawowej, zgodnie stwierdzili, że został im przydzielony opiekun praktyk z uczelni. Większość z nich bardzo dobrze oceniła współpracę z nim i doceniła fakt, iż był on dla nich dostępny, zaangażowany i odpowiadał na każde pytania oraz służył cenną radą. Tylko cztery osoby uznały, że kontakt z uczelnianym opiekunem praktyk nie był prawidłowy. Skrytykowano biurokrację uczelnianą, brak czasu, dostępności, a co za tym idzie brak pomocy ze strony opiekuna:

Jest opiekun praktyk z ramienia uczelni. Niemniej nie ma dyżurów dla studentów zaocznych. W tygodniu musiałabym pójść. W ogóle, ona tylko przyjdzie, popatrzy, nawet nie przeczyta dokładnie tego co tam jest napisane. (Student, woj. śląskie)

Są u nas na uczelni takie panie, które udzielają informacji na temat praktyk, ale one zazwyczaj nie mają na nic czasu, są zavalone papierami, w ogóle nie ma z nimi żadnej komunikacji, dostępności i zero zaangażowania. Moim zdaniem te osoby powinny przejść jakieś szkolenie z komunikacji. Także trzeba było wszystko załatwiać samemu. (Student, woj. lubelskie)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Badanych studentów poproszono o zdefiniowanie cech, jakimi powinien się odznaczać dobry opiekun praktyki z ramienia uczelni. Najważniejszą z nich wydaje się być dostępność takiej osoby i jej komunikatywność. Odpowiedzi studentów przedstawia rysunek nr 2.

POZnan*

*Miasto know-how

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

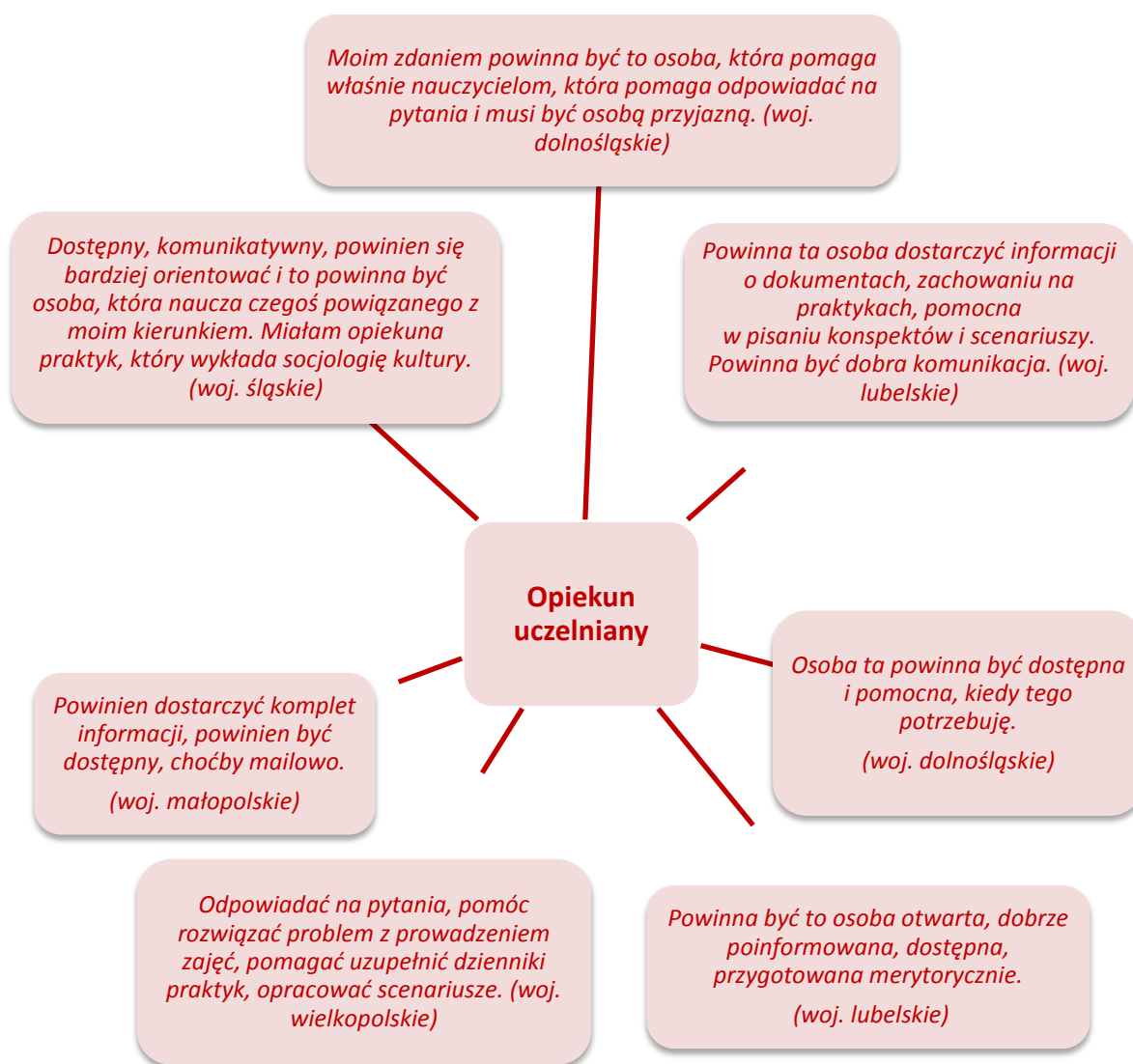
Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
ul. gen. Tadeusza Kutrzeby 10, 61-719 Poznań
tel. 061 85 84 332, fax 061 85 84 362
www.wsnhid.pl

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 2 Cechy idealnego opiekuna praktyk z ramienia uczelni

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wielu nauczycieli uznaje, że współpraca z uczelnią studenta czy z jego opiekunem praktyk mogłaby być korzystna dla wykształcenia młodego człowieka, chociaż pojawiły się także nieliczne głosy, że taki kontakt nie jest konieczny, zwłaszcza jeżeli regulamin praktyk przekazany przez uczelnię jest odpowiednio sformułowany i nie pozostawia wątpliwości opiekunowi z ramienia szkoły podstawowej co do tego czego się od niego wymaga. Niemniej jednak opinia ta należy do mniejszości.

Raczej nie jest potrzebny ten kontakt. Jeśli jest wszystko dobrze w regulaminie ustalone to opiekun wie co ma robić, na czym polegają te wszystkie badania, jak mają być przeprowadzone praktyki. Myślę, że to jest konieczne. (Nauczyciel, woj. opolskie)

Pomimo tego, że nauczyciele – opiekunowie praktyk tak entuzjastycznie wypowiadają się o pomysł współpracy z opiekunem ze strony uczelni, to jednak niewielu z nich takiego kontaktu doświadczyła zarówno przed samą praktyką jak i w jej trakcie. Z reguły współpraca z uczelnią ogranicza się do wysłania pism i niezbędnych dokumentów.

Tylko podpisujemy z uczelnią umowę zlecenia czy o dzieło i na tym się współpraca kończy. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Generalnie opiekun praktyki nie kontaktuje się z uczelnią. Zostaje przesłane jedynie pismo informujące o praktykancie. Generalnie nie kontaktujemy się. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Kontakt się nazywa, pismo z uczelni: „proszę przyjąć studenta na praktykę” i nic więcej. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Za dobrych czasów jeszcze wiem, że opiekunowie praktyk ze strony uczelni pojawiali się na kontroli studenta. Od kilku lat to nie istnieje i nie ma żadnego kontaktu. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Żadnego kontaktu z uczelnią nie miałam, zostałam postawiona przed faktem dokonanym. Dostałam tylko i wyłącznie program na dwóch stronach papieru formatu A4, jakich punktów ja muszę przestrzegać, żeby praktyka była w miarę udana. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zdaniem badanych nauczycieli, współpraca z uczelnią jest ważna głównie dlatego, że lepiej mobilizowałaby studenta do rzetelnej pracy, w wyniku czego mógłby on być lepiej przygotowany do przyszłego zawodu. Poza tym konfrontacje i wymiana poglądów między tymi instytucjami mogłyby doprowadzić do ulepszenia programu praktyk oraz lepszego przygotowania obu opiekunów.

Kontakt placówki z uczelnią jest ważny. Student przychodzi z nastawieniem takim, aby zaliczyć tę praktykę i zapomnieć. Takie mam odczucia, aby jak najszybciej, jak najkrócej podpisać i koniec. Powinien być taki bodziec, aby inaczej zaczęli myśleć.
(Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Opinie opiekunów praktyk z ramienia szkół podstawowych na temat współpracy z uczelnianymi opiekunami praktyk zawiera rysunek nr 3.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 3 Wybrane opinie nauczycieli na temat współpracy z uczelnią w sprawie praktyk

Opinie o
współpracy
pomiędzy uczelnią
a szkołą
podstawową
ws. praktyk
studenckich

- **Myślę, że kontakt uczelni i szkoły może być korzystny. Student wie jak ma prowadzić te zajęcia. Nauczyciel- opiekun może dostać wytyczne jak ma wyglądać praktyka. (woj. dolnośląskie)**
- **Myślę, że to miałyby sens i byłoby to dobre, bo wtedy nauczyciel opiekun mógłby lepiej przygotować te praktyki, gdyby wiedział o co opiekunowi praktyk z uczelni chodzi, gdyby miał możliwość porozmawiania, to te praktyki przygotowałby lepiej pod takim kątem, o jaki uczelni chodzi. (woj. lubuskie)**
- **Uważam, że tak. Powinna być konsultacja uczelni z nauczycielem. Pewne sprawy trzeba byłoby na bieżąco sobie ustalać. To co na papierze, to jest do głębi przemyślane, są to bardzo ogólne polecenia czy zasady, które jedna i druga strona powinna przestrzegać, ale brak mi tego kontaktu bezpośredniego. Chciałabym, żeby ten kontakt był przed przyjściem do mnie studentów. (woj. lubuskie)**
- **Na pewno byłby korzystny, dlatego że każda uczelnia ma trochę zmodyfikowany program nauczania i czego innego oczekuje od studenta. Student też od tych praktyk oczekuje czegoś innego. (woj. mazowieckie)**
- **Wydaje mi się, że jest bardzo potrzebny i na pewno wyszedłby z korzyścią dla studenta. Mam nadzieję, że to się zmieni, ponieważ wtedy można by dwustronnie wymieniać się poglądami, co najwięcej trudności sprawiło studentowi i jak to zmienić. Te arkusze, co dobrze wyszło studentowi a co nie odbijają się echem. (woj. podkarpackie)**
- **Wydaje mi się, że taki kontakt placówki prowadzącej praktyki z uczelnią jest ważny i korzystny dla studenta ponieważ student w ten sposób może wyciągnąć pewne pozytywne rzeczy np. szkoła i uczelnia mogą upłynnić pewne wiadomości między sobą, sprawy nagminnych problemów, co można by było zmienić. Tego kontaktu nie ma a powinien być. (woj. podkarpackie)**
- **Myślę że jest korzystny – wzrost zaangażowania studentów, opiekunowie zaś, będą mieli jasno określone cele i program praktyk. (woj. pomorskie)**
- **Uważam, że taki kontakt byłby wskazany ze względu na doprecyzowanie oczekiwań uczelni, celów praktyki. (woj. pomorskie)**
- **Uważam, że tak. Powinna być konsultacja uczelni z nauczycielem. Pewne sprawy przydałoby się na bieżąco ustalać i wspólnie monitorować przebieg praktyk, ponieważ z ich perspektywy może to wyglądać inaczej i mogą mieć troszkę inne wymagania niż placówka. (woj. świętokrzyskie)**
- **Mogłoby to może jakoś pomóc przy niektórych studentach. Zwrócenie uwagi opiekuna praktyk ze strony uczelni na jakieś słabsze punkty tego studenta, na co należy zwrócić uwagę. Byleby nie było znowu tak, że ja znowu będę siedział nad dziesiątkami papierków, których nikt nie przeczyta albo które są tylko po to, żeby wylądowały w jakimś segregatorze. Nie wiem jak to rozwiązać, żeby to rzeczywiście coś dało. (woj. wielkopolskie)**

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2.2 Opiekun z ramienia szkoły podstawowej

Kolejną osobą, poza studentem oraz opiekunem z uczelni, odpowiedzialną za powodzenie praktyki jest opiekun ze strony placówki, w której są one realizowane. Większość badanych opiekunów praktyk ze szkoły podstawowej nie przygotowuje się specjalnie do opieki nad praktykantem, natomiast przygotowuje się po prostu do codziennej pracy z dziećmi, biorąc przy tym pod uwagę możliwe pytania ze strony studenta. Brak wyjątkowego przygotowania dotyczy z reguły nauczycieli doświadczonych,

z wieloletnim stażem, którzy niejednokrotnie pełnili już funkcję opiekunów. Ci badani, którzy zadeklarowali przygotowania na większą niż zwykle skalę zwracali uwagę na to, że starają się jak najwięcej dowiedzieć

o swoim praktykancie, przede wszystkim poznać go osobiście, a także skonsultować się z bardziej doświadczonymi pedagogami, którzy byli już opiekunami praktyk. Wielu konstruując swoje materiały, proponuje podzielenie się z praktykantem konspektami i pomocami dydaktycznymi, a także uwagami do nich oraz podpowiada ciekawe pozycje książkowe, które mogą wzbogacić wiedzę młodego człowieka.

*Chcę poznać studenta, który do nas przychodzi. Nie jest on absolutnie kolejnym praktykantem, którego trzeba wypchnąć w świat. To jest jednostka, która nierzadko ma predyspozycje do bycia bardzo dobrym nauczycielem. Może czasem sama o tym nie wie, nie zdaje sobie z tego sprawy. Jestem po to, by mu to uświadomić.
(Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)*

Wtedy, kiedy przyjmowałam po raz pierwszy studenta praktykanta, oczywiście trzeba było się do tego przygotować, chociażby merytorycznie, jak ma wyglądać taka opieka, za co jestem odpowiedzialna. Były również konsultacje ze starszymi nauczycielami, którzy również w pewien sposób pomogli mi określić pewne cele i założenia w byciu opiekunem praktyk. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Nie przygotowuję się w jakiś specjalny sposób. Chcę pokazać codzienną pracę z dziećmi. Staram się jednak zaprezentować różne metody pracy, pokazać sposoby aktywizowania uczniów na zajęciach i indywidualizowania pracy uczniów. (Nauczyciel, woj. pomorskie)

Mówiąc o współpracy z praktykantem, nauczyciele zwracają uwagę na swoją dyspozycyjność i chęć niesienia pomocy, kiedy tylko zaistnieje taka potrzeba. Filarem współpracy opiekuna i praktykanta jest rozmowa zarówno przed zajęciami jak i po nich, kiedy omawiają plusey

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i minusy przeprowadzonej samodzielnie przez studenta lekcji. Nauczyciel oferuje przyszłemu pedagogowi wsparcie i radę, ale pozostawia mu niejednokrotnie tzw. wolną rękę w przygotowywaniu się do lekcji, zadając mu temat i pozwalając na samodzielne opracowanie go oraz na dobranie treści i metod pracy z dziećmi. Pozwalając studentowi na samodzielność, opiekun praktyk czuwa i kontroluje jego pracę oraz dzieli się z nim swoimi uwagami. Rolą opiekuna ze szkoły jest zatem udzielanie pomocy w razie wątpliwości studenta, konstruktywna krytyka oraz motywowanie do dalszego działania, a także umożliwienie wykazania się poprzez samodzielną pracę – czyli podczas prowadzeni zajęć. W ramach współpracy niektórzy pedagodzy proponują także wspólne prowadzenie dyżurów podczas przerw.

Są studenci, którzy mają taką iskrę Bożą i to widać, są studenci, którzy sobie świetnie radzą i nawet jeśli coś tam nie idzie to potrafią to w inny sposób zrekompensować te swoje potknięcia. A są tacy, którzy są świetnie przygotowani, konspekt rewelacyjny a jeżeli chodzi o prowadzenie to jakieś małe potknięcie i oni się denerwują, gubią się. To jest bardzo indywidualna sprawa. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Staram się, żeby studenci pracowali samodzielnie, kiedy już prowadzą zajęcia. Kiedy dochodzi do prowadzenia zajęć, wyjścia przed biurko, przed klasę to chyba, że jest to coś naprawdę niepokojącego to włączam się do lekcji, a tak to chcę żeby student zaznał na własnej skórze co to znaczy prowadzić lekcje. Natomiast również studenci samodzielnie opracowują konspekty zajęć, chyba, że potrzebują mojej

pomocy to po prostu jej udzielam. Student ma obowiązek zapoznania się z dokumentacją, sam czyta, sam wyławia istotne dla niego sprawy – to jest samodzielna praca i właśnie napisanie konspektu co polega na tym, e ja daję temat a student powinien zupełnie sam przygotować konspekt, no i oczywiście prowadzenie zajęć samodzielne. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Na przykład przed prowadzeniem lekcji dużo rozmawiam z praktykantem, ukierunkowuję go w jaki sposób ma prowadzić zajęcia, żeby się „zmieścił” w czasie. Po drugie, jakie metody powinien zastosować, jakie warianty. To ułatwia mu prowadzenie lekcji, a dla uczniów jest ciekawszą metodą pracy. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Przed przystąpieniem do zajęć opracowuje scenariusz, jeśli nie radzi sobie w danym momencie z jakimś etapem lekcji, wtedy dyskretnie pomagam, naprowadzam, aby w miarę rytmicznie ta lekcja przebiegała. Praktykant musi sam wypracować sobie swoje metody i temu służą te praktyki. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jeżeli chodzi o bezpośrednią współpracę to np. przez maile gdzie mogą konsultować scenariusze, każdy student ma taka możliwość i konsultujemy wtedy moje uwagi. Samodzielne to jest to, że musi ten scenariusz opracować, to wymaga od niego tej twórczej pracy i korekty, jeżeli mam jakieś uwagi co do tego, że jakaś metoda jest nie odpowiednia, albo scenariusz lekcji jest za długi lub za krótki. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Także studenci wypowiedzieli się o współpracy ze swoim opiekunem ze szkoły podstawowej, która ich zdaniem obejmowała wszystkie obszary związane z praktyką, tj. zapoznanie z dokumentacją, ze strukturą szkoły, poznanie uczniów, omawianie obserwacji, konspektów, scenariuszy przygotowujących do zajęć, konsultowanie prowadzonych zajęć, udzielanie rad i wskazówek po przeprowadzonych lekcjach, angażowanie się w zajęcia dodatkowe.

Bardzo ważną kwestią jest, aby student miał możliwość kontaktu ze swoim opiekunem i mógł skonsultować z nim wszystkie swoje wątpliwości. Opiekunowie oraz pozostali nauczyciele szkół podstawowych chętnie odpowiadają na pytania swoich praktykantów lub jeżeli nie mogą pomóc, kierują ich do osób kompetentnych:

No jak najbardziej my jako nauczyciele udzielamy rad jeśli chodzi o podstawę programową, o wszelkie takie sprawy edukacyjno-wychowawcze i jesteśmy bardzo otwarte na pytania studentów. Jeżeli się same borykamy z problemem to odsyłamy studentów do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, bo tutaj często placówka współpracuje z tym ośrodkiem. Zdarzało się też, że metodyka z Leszna żeśmy prosili o pomoc i jakieś wsparcie. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Studenci także dostrzegają niebagatelną rolę, jaką odgrywają w ich przygotowaniu do zawodu opiekunowie praktyk ze strony szkoły podstawowej oraz zwracają uwagę na to jak ważny jest dobry kontakt z tymi osobami. Zdecydowana większość studentów była zadowolona z relacji z nauczycielem, opiekunem w szkole podstawowej. Pojawiło się wiele wypowiedzi świadczących o przyjacielskich relacjach opiekuna praktyk z jego podopiecznym. Należy jednak wspomnieć, że w kilku przypadkach pojawiła się relacja władzy, która stanowiła widoczną barierę. Najczęściej kontaktowano się osobiście, a także mailowo i telefonicznie.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Były to bardzo przyjacielskie kontakty. Była to osoba, która bardzo mnie wspomogła, podtrzymywała na duchu. Zawsze dała dobrą radę i powiedziała coś miłego o tym co już zrobiłam. (Student, woj. dolnośląskie)

W swoim doświadczeniu realizowałam wiele praktyk i muszę powiedzieć, że miała charakter raczej przyjacielski. Oczywiście z zachowaniem takiej granicy nauczyciel- uczeń. (Student, woj. lubelskie)

Miałam raczej relacje koleżeńskie, Pani, u której robiłam praktyki zawsze służyła mi pomocą i dawała dobre wskazówki- co i jak robić.

Kontaktowałyśmy się zawsze osobiście, ale mam jej numer telefonu w razie potrzeby. (Student, woj. śląskie)

Cztery osoby określiły swoje relacje z opiekunem praktyk w szkole podstawowej jako kontakt typu uczeń-mistrz:

Jestem zadowolona ze swoich opiekunów, raczej taka relacja uczeń-mistrz, czyli takie konstruktywne ocenianie mojej pracy szczególnie w mojej pracy w przedszkolu bardzo rzetelnie. (Student, woj. małopolskie)

Zaledwie trzech studentów wskazało na kontakty formalne. Z kolei jeden badany nie przyporządkował swojej relacji do żadnej z wymienionych:

Bardziej formalny, aczkolwiek właściwie tej relacji nie było, bo pani u której prowadziłam praktyki właściwie nie wymagała ode mnie niczego, nie wymagała, żebym jej posyłała scenariusze, oddała mi wolną rękę. (Student, woj. małopolskie)

Praktykanci pozytywnie ocenili przygotowanie, kompetencje oraz zaangażowanie opiekuna praktyk z ramienia placówki oświatowej. Doceniają możliwość wymiany doświadczeń i dyskusji na gruncie naukowym, dydaktycznym. Uznali, że ich pytania nie zostały bez odpowiedzi. Wymiana doświadczeń jest cenna, gdyż pozwala na samokrytykę i wskazuje błędy, które należy wykluczyć z pracy nauczyciela.

Tak, wspólnie rozmawialiśmy o naszych zajęciach, jakie odbyliśmy. Jest to potrzebne, ponieważ opiekun praktyk powie nam co robimy źle, poprawi, pomoże. (Student, woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tak, oczywiście miałam możliwość podzielenia się swoimi refleksjami na temat praktyk. Było to potrzebne, bo jest to sposób na sprawdzenie czy jeszcze coś by się przydało. (Student, woj. dolnośląskie)

Zawsze mogłam bez problemu. Czy są potrzebne? Jak najbardziej, można się dowiedzieć od opiekuna o dzieciach, o klasie, zawsze jakaś podpowiedź, jakie błędy się popełniało. (Student, woj. wielkopolskie)

Tak, często opiekunowie praktyk w placówkach pytali nas czy nie brakuje nam czegoś, mogliśmy stworzyć listę potrzebnych rzeczy i oni chętnie pomagali. Dużo z nami rozmawiali i pytali, tłumaczyli. Zawsze ktoś wychodził z pomocną ręką. (Student, woj. lubelskie)

Nie każdy jednak uważał dzielenie się swoimi relacjami za potrzebne. Trzy osoby zwróciły uwagę, że nie jest to konieczne dopóki nie ma się większych problemów i że rozmowy wpływają samoistnie, nie muszą być sztucznie generowane.

Na pewno jeśli byłyby jakieś kłopoty to można by było się zwrócić bezpośrednio do opiekuna, ale nie było takich problemów, praktyka się odbyła. (Student, woj. małopolskie)

Takie rozmowy między nami się odbywały, ale czy były potrzebne... Myślę, że takie rozmowy wychodzą same z siebie i nie trzeba jakoś szczególnych rzeczy żeby do takich rozmów doszło. (Student, woj. śląskie)

Nie. Pewnie by było potrzebne, jeśli opiekun nie wywiązywałby się ze swoich zadań... (Student, woj. małopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3 Realizacja elementów praktyki

Kolejne zagadnienie podejmowane w wywiadach dotyczyło realizacji praktyk, którą można zdefiniować poprzez uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych, nabywanie cennej wiedzy i umiejętności oraz poprzez branie udziału w pozalekcyjnym życiu szkoły, w tym w radach pedagogicznych, uroczystościach szkolnych, spotkaniach z rodzicami, itp. Badani zostali również zapytani o doświadczenia oraz opinie dotyczące mikronauczania.

3.1 Uczestnictwo w zajęciach, zadania studenta i nabyte kompetencje

Praktyki realizowane przez studentów w szkołach podstawowych obejmują najczęściej hospitację oraz całkowite i/lub częściowe (asysta) prowadzenie zajęć, co stanowi podstawę praktyk zawodowych. W programach praktyk poszczególnych osób pojawiały się także zajęcia związane z zapoznaniem się z dokumentacją oraz organizacją formalną placówki, z uczestnictwem w uroczystościach szkolnych i wyjazdach, a także spotkania i konsultacje z rodzicami, radą pedagogiczną oraz z pozostałymi pracownikami szkoły, jak pedagog czy bibliotekarka itp. Innymi słowy studenci brali udział we wszystkich zajęciach proponowanych w ramach edukacji wczesnoszkolnej.

Zapoznałam się z dokumentacją szkoły, z funkcjonowaniem uczniów w szkole, z zajęciami w szkole, organizacji w pomieszczeniach, jaki program jest realizowany w danej szkole, dzienniczki internetowe, o relacjach nauczycieli między sobą, o wynagrodzeniu, pomocach dydaktycznych, o zajęciach sportowych. Uczestniczyłam we wszystkich zajęciach przedmiotowych, wycieczkach. Jedyne w kołach nie brałam udziału. (Student, woj. lubelskie)

W czasie praktyki zapoznałam się z różnymi zajęciami. Również miałam możliwość pracy z rodzicami. (Student, woj. dolnośląskie)

Głównym zadaniem nauczyciela - opiekuna jest wprowadzenie studenta w tajniki zawodu i pomoc w wykorzystaniu wiedzy teoretycznej w działalności praktycznej. Niemniej jednak nauczyciele zapoznają studenta nie tylko z metodyką, możliwościami i formami zabaw aktywizujących dzieci oraz dydaktyką, ale także z organizacją szkoły podstawowej, jej dokumentacją i specyfiką. Jak sami przyznają starają się przekazać wiedzę także z zakresu psychologii dziecięcej, podejścia do dziecka, sposobów łagodzenia konfliktów w klasie oraz metod utrzymywania w niej dyscypliny i podtrzymywania zainteresowania najmłodszych

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

uczniów. Zatem ich głównym celem jest zapoznać studenta z codzienną pracą nauczyciela szkoły podstawowej, z jego obowiązkami, wynikającymi z podstawy programowej oraz opieki nad dzieckiem, nierzadko z problemami.

Studenci mają także możliwość zapoznania się z dziećmi pochodzącymi z różnych środowisk, często trudnych, a w szczególnych przypadkach także chorych i z orzeczoną niepełnosprawnością, jak np. w szkołach integracyjnych. W takich sytuacjach rola nauczyciela obejmuje także konieczność uwrażliwienia i nauczenia wyrozumiałości oraz cierpliwości studenta w pracy z tymi wyjątkowymi uczniami, a takiej empatii praktykanci często po prostu nie mają.

Spotykamy się z problemami dziecięcymi, dlatego ważna jest wrażliwość i wyrozumiałość skierowana do dzieci z trudnościami, z chorobami. To szkoła z oddziałami integracyjnymi, więc są to umiejętności niezbędne. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Studenci zapoznani ze specyfiką zawodu oraz wszelkimi niezbędnymi zagadnieniami związanymi z pracą nauczyciela, dostrzegają postępy, jakie poczynili dzięki praktyce. Pozyskali szeroki wachlarz praktycznych umiejętności pracy z dziećmi z zakresu kompetencji merytorycznych, dydaktycznych, metodycznych oraz wychowawczo-opiekuńczych. Przede wszystkim osoby, te miały możliwość wykorzystania, zastosowania wiedzy teoretycznej w praktyce. Zapoznawali się z programem nauczania, wykorzystywali różnorodne metody, formy pracy z dziećmi, uczestniczyli w zajęciach wyrównawczych, w gimnastyce korekcyjnej, w zajęciach z dziećmi z różnymi zaburzeniami.

Na pewno opiekuńcze, bo jednak za każdym razem jak dochodzi do jakiegoś kontaktu z dziećmi to zawsze zdobywa się jakieś nowe umiejętności. W tej klasie były dzieci z różnymi zaburzeniami, więc miałam możliwość porozmawiania z nauczycielką jak to wygląda właśnie ze strony też rodziców, we współpracy z rodzicami. Poza tym miałam praktycznie możliwości wykorzystać różne takie aktywizujące metody matematyczne czy właśnie w języku polskim. (Student, woj. małopolskie)

Praktykanci podkreślają jednak, że najsilniej rozwinęli swoje kompetencje metodyczne, dotyczące zapoznania dzieci z materiałem poprzez dobranie odpowiednich metod, form, narzędzi pracy oraz kompetencje wychowawczo-opiekuńcze ułatwiające kontakt z uczniami.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podobnego zdania byli badani nauczyciele, którzy uznali, że ich podopieczni nabyli i rozwinęli swoje kompetencje we wszystkich wymienionych obszarach, zwrócili także szczególną uwagę na obszar wychowawczo-opiekuńczy oraz dodali sferę kompetencji miękkich, na których przekazanie pozwala praktyka. Nabyte przez studentów dzięki praktyce umiejętności, w ocenie zarówno praktykantów jak opiekunów, zawiera tabela nr 2.

Tabela 2 Nabyte przez studentów kompetencje w czasie praktyki w szkole podstawowej

	Merytoryczne i dydaktyczne	Metodyczne	Wychowawczo-opiekuńcze	Kompetencje miękkie
Umiejętności/ kompetencje pozyskane w czasie praktyki	<ul style="list-style-type: none"> Umiejętność przygotowywania się do zajęć, w tym także przygotowywanie scenariuszy itp.: <p><i>Merytoryczny też, bo muszę się przygotować do każdego zajęcia. (Student, woj. małopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Znajomość systemu pracy placówki: <p><i>Zapoznałem się z prowadzeniem dziennika lekcyjnego w szkole i dokumentacją szkolną.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Poznanie metod i technik prowadzenia lekcji, w tym tworzenia gier i zabaw <p><i>Poza tym miałam praktycznie możliwości wykorzystać różne takie aktywizujące metody matematyczne czy właśnie w języku polskim. (Student, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>(...) nowych metod się nauczyłam, sposobów nauczania dzieci. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Przede wszystkich rozwinął kompetencje</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Umiejętność nawiązywania kontaktu, zainteresowania dzieci oraz opanowania ich zachowania <p><i>Wychowawcze pewnie tak, bo to jest właśnie taka sytuacja, w której ja muszę zapanować nad tymi dziećmi i wytworzyć sobie jakiś autorytet. (Student, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Na pewno opiekuńcze, bo jednak za każdym razem jak dochodzi do jakiegoś kontaktu z dziećmi to zawsze zdobywa się jakieś nowe umiejętności... (Student,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Wrażliwość, wyrozumiałość i inteligencja emocjonalna Umiejętność radzenia sobie ze stresem <p><i>Student miał możliwość pracować z uczniami zdolnymi, a także z uczniami, którzy mają problemy z nauką. Na pewno uczył się radzić sobie ze stresem. (Nauczyciel, woj. śląskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Umiejętność organizowania sobie pracy i rozporządzania a czasem

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Merytoryczne i dydaktyczne	Metodyczne	Wychowawczo-opiekuńcze	Kompetencje miękkie
(Student, woj. mazowieckie)	<p><i>w obszarze metodyki. Ważne jest to żeby rozsądnie podzielić sobie lekcję tak by można ją było przeprowadzić zgodnie ze scenariuszem. Oczywiście nie zawsze to wychodzi, ale to bardzo dużo rzeczy się na to składa.</i></p> <p>(Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)</p> <p><i>Na pewno wiedza metodyczna-wprowadzenie litery, nowego tekstu. Zajęcia polonistyczno-matematyczne.</i> (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)</p>	<p>woj. małopolskie)</p> <p><i>Przed wszystkim na studiach mają wiedze teoretyczną i moim zdaniem praktyka jest bardzo potrzebna, widzą jak dzieci funkcjonują, jak nawiązać kontakt , współpracy z rodzicami. Jest to niezwykle potrzebne do dalszych działań, przyszłych nauczycieli.</i></p> <p>(Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</p>	

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

*Naprawdę bywa bardzo różnie. Są tacy, których byśmy chcieli, żeby od razu pracowali w szkole a są tacy, którym przykro jest powiedzieć, że może jednak jeszcze trochę więcej doświadczenia, może jednak inny kierunek, bo to widać, że zupełnie sobie nie radzą. Najczęściej studenci, Ci którzy są przez nas namaszczeni, to są studenci, którzy mają świeże podejście do pracy i czasami nam doświadczonym nauczycielom pokazują różne, nowe metody gdzieś tam wynalezione. To są tacy, którzy poszukują, wychodzi im to świetnie. I świetnie wychodzi praca studentów i nauczycieli z nowymi technologiami informacyjnymi. Oni to już mają na bieżąco, studenci bardzo chętnie korzystają z prezentacji, komputerów, taka nowoczesna technologia i z tym sobie radzą świetnie. Natomiast gorzej może radzą sobie z takimi sytuacjami nieprzewidywalnymi. Czasami dzieci nas potrafią zaskoczyć swoimi zachowaniami i wtedy naprawdę trzeba umiejętności, żeby sobie z tym poradzić, albo się wdają niepotrzebnie w dyskusję i prowadzi to do tego, że jest rozgardiasz i student prowadzi z tym uczniem czy uczennicą dyskusję. Szczerze mówiąc mamy wrażenie, że uczelnie przygotowują coraz słabiej, nie wynika to jakby ze złej woli prowadzących, ale z ograniczenia godzin na praktyki.
(Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)*

Studenci zdobyli w czasie praktyki ważne umiejętności i nauczyli się wielu pożytecznych i cennych dla przyszłego zawodu zagadnień. Niemniej jednak, aby dopełnić obrazu praktyk i tego co one wnoszą, istotne jest dokonanie oceny przez opiekunów praktyk pracujących w szkołach podstawowych poziomu wiedzy i umiejętności, jaki przedstawiali studenci zanim zostali do nich skierowani. Wielu badanych uważa, że młodzi ludzie nie byli wystarczająco przygotowani do pracy z dziećmi, upatrując przyczynę niekompetencji w zbyt małej liczbie godzin praktyki. Niemniej jednak, podczas kiedy nauczyciele wskazywali na braki umiejętności praktycznych, doceniali jednocześnie wiedzę teoretyczną studentów oraz ich

otwartość. Wskazywali na to, że uczelnia nie kształci w taki sposób, aby przyszły pedagog umiał wykorzystać teorię w praktyce i w tym obszarze dostrzegają swoją rolę. Stąd w wielu wypadkach pojawił się postulat zorganizowania praktyk dłuższych, obejmujących większą liczbę godzin.

Przygotowanie nie jest najgorsze. Uczelnie dobrze przygotowują pod względem teoretycznym. Praktycznie przygotowują trochę gorzej. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Wydaje mi się, że z każdym rokiem to się pogarsza niestety. Może teoretycznie wiedzą cały czas tyle samo, ale praktycznie gorzej. Najlepiej są przygotowani merytorycznie, czyli wiedzą jak dziennik

---

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wypełniać, wiedzą jakie są ich obowiązki i prawa. Najgorzej właśnie z przełożeniem tego na praktykę. Ciężko mi powiedzieć czy uczelnie dobrze przygotowują. Ja ich widzę tylko na takim małym wycinku ich nauki. Nie wiem jak to się toczy dalej. Myślę, że w jakimś stopniu ci którzy się nadają dostają te umiejętności, a ci którzy się nie nadają, dostaną papierek, ale oni już dobrze wiedzą, że się nie nadają, więc oni nie będą się pchali na siłę raczej. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Merytorycznie są dobrze przygotowani. Mają wiele pomysłów na prowadzenie lekcji i starają się zaciekać tym dzieci. (Nauczyciel, woj. łódzkie)

Poziom przygotowania uczniów do pracy w szkole jest zatrważający dlatego, że są bardzo niesamodzielni w pracy z uczniem, nie potrafią nawiązać kontaktu z uczniami bardzo często. Najlepiej wychodzi im teoria a najgorzej praktyka. Nie, uczelnia nie przygotowuje dobrze do zwodu pedagoga. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Bardzo słabo. Metodycznie są kompletnie nieprzygotowani. W ogóle nie wiedzą jak się zachować. Dla nich pierwsze dni to jest ogromny stres. My zdajemy sobie z tego sprawę, że po to przychodzą na praktyki, żeby się nauczyć, ale metodycznie robią straszne błędy. Naprawdę trudno mi powiedzieć co wychodzi im najlepiej. Jesteśmy trochę zaniepokojone przygotowaniem. (Nauczyciel, woj. opolskie)

Obecnie na studiach mają już dobre przygotowanie, merytoryczne na pewno dobre, może trochę za mało praktyki mają. (Nauczyciel, woj. podlaskie)

Uczymy bardzo dużo teorii i są przygotowani teoretycznie, natomiast sprawy jak prowadzić lekcje i jak pracować z uczniem, to w tym zakresie jest bardzo mało wiedzy i mało w tym zakresie uczelnie robią. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Dużo teorii jest, której nie potrafią wykorzystać w praktyce. Przeładowani są tą teorią. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Podobnego zdania na temat uczelni i przekazywania przez nią jedynie teorii są badani studenci:

Podczas zajęć na uczelni jest głównie teoria, a tutaj spotykamy się już z samym życiem, więc jest to coś innego. (Student, woj. małopolskie)

Nie, uważam że uczelnia w ogóle nas nie przygotowuje, bo są w ogóle niepotrzebne przedmioty, nie uczymy się żadnej praktyki, nie ma właśnie jak wypełniać dziennik, jakie mamy programy pisać w ciągu całego roku, a tego jest bardzo dużo czy wychowawcze czy współpraca z rodzicami czy ekologiczne programy, nic nas nie uczy. (Student, woj. śląskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Chyba nie do końca. Właściwie to trudno powiedzieć. Myślę, że praktyka to jest po prostu wiedza praktyczna a w uczelni mamy przekazywaną wiedzę teoretyczną, więc mimo wszystko, choćby nie wiem jak się starali wykładowcy to jednak na praktykach to będzie wyglądało jednak inaczej. (Student, woj. małopolskie)

Pozostałe niekompetencje i trudności studentów wiążą się z brakiem odporności na stres młodych ludzi, nieumiejętnością organizacji zajęć, a także komunikowania wiadomości dzieciom. Nie można także pominąć, zdaniem nauczycieli tego, że praca z dziećmi jest powołaniem, dlatego trzeba mieć wrodzone predyspozycje do tego, aby zostać pedagogiem.

Są ludzie, którzy po prostu będą umieli sobie poradzić z dziećmi, a są tacy, którzy mimo wysiłków i uczelni polegną i nie wiadomo czy ze swoimi dziećmi sobie poradzą. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Trzeba mieć iskrę Bożą do tego zawodu. Pewnych rzeczy można się nauczyć, ale oprócz tego trzeba jeszcze coś mieć. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Tabela 3 Trudności, z jakimi muszą zmierzyć się studenci na praktykach w szkole podstawowej

TRUDNOŚĆ	CYTAT
<ul style="list-style-type: none"> Brak kontaktu z dziećmi, nieumiejętność zainteresowania ich tematem lekcji 	<p><i>Brak umiejętności pracy z dziećmi, dyscypliny. Nie potrafią sobie tego podporządkować. Brak umiejętności zdobycia słuchacza. Nie potrafią prowadzić zajęć, żeby zainteresowały. Bardzo się denerwują, a co jest najgorsze, czytają z kartek. Mają przygotowany scenariusz, nie potrafią samodzielnie prowadzić zajęć. Jak sięgają do tekstów, momentalnie klasa szaleje. Nie potrafią zaciekawić, to jest problem. (Nauczyciel, woj. opolskie)</i></p> <p><i>Myślę, że początek, bo nie wiedziałam czego się mogę spodziewać. Mimo, że to jest pierwsza klasa to te dzieci nie były za bardzo pewne w stosunku do mnie i ja nie wiedziałam, a z biegiem czasu mogłam je bardziej poznać. (Studentka, woj. małopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Nieumiejętność zachowania dyscypliny w klasie 	<p><i>Trudności na początek przysparza pewnie dyscyplina w klasie. Nie mają jeszcze takich swoich sposobów, żeby okiełznać gromadkę dzieci, aczkolwiek to wszystko później jest jakoś w dalszych pracach ulepszane. Głównie musimy współpracować i pomagać. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>To okiełznanie tych dzieci, bo wiedzę mają bez specjalnego uczenia się, ale umiejętność przekazania, okiełznania i kontrolowania czy one wiedzę zachowały i umieją jej użyć. To jest najważniejsze. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TRUDNOŚĆ	CYTAT
	<i>Najtrudniejszym elementem było chyba uzyskanie uwagi uczniów. (Student, woj. mazowieckie)</i>
<ul style="list-style-type: none"> Samodzielne prowadzenie zajęć 	<p><i>Trudności przysparza jednak prowadzenie zajęć samodzielne, postawienie się w roli nauczyciela. (...) Myślę, że ograniczanie ilości godzin praktyk dla studentów powoduje potem, że są oni niepewni siebie, tego co mogą zdziałać. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <p><i>Na pewno bardzo stresujące są pierwsze zajęcia praktyczne. (Student, woj. lubelskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Praca z uczniami i elastyczność podejścia do scenariusza 	<p><i>Praca z uczniami, zapanowanie nad uczniami i zintegrowanie swojego scenariusza z materiałem ludzkim, Spowodowane jest to małą ilością takich doświadczeń przez studentów. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <p><i>Najtrudniejsze jest dobre zorganizowanie całego przebiegu zajęć, studenci nie planują dobrze czasu i potrafią coś co powinno być przeprowadzone w godzinę robić dłużej. Jeszcze nie ma u nich takiego wyczucia czasu, zdyscyplinowania albo z drugiej strony, jeżeli jakiś element jest trudny, to tak trzymają się scenariusza, że nie wiedzą, że uczniom sprawiło coś trudność i że trzeba poświęcić na to dłuższą część lekcji, więcej czasu i wtedy pędzą z realizacją zaplanowanych czynności. (Nauczycielka, woj. małopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Brak wyczucia czasu 	<p><i>Nie ma tego wyczucia czasu, czasami 45 minut to nie zawsze im wystarcza tego czasu i dyscyplina na zajęciach też jeszcze jest trudnością. To zależy jaki zespół, są teraz dzieci żywe. (Nauczyciel, woj. opolskie)</i></p> <p><i>Na pewno kłopot z samodyscypliną, nie mają wyczucia czasowego w prowadzeniu zajęć. Myślę, że to przez za dużo teorii za mało ćwiczeń. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Trudności w przekazywaniu informacji 	<i>Czasem student nie radzi sobie z dziećmi, czasem ma problemy z komunikacją z nimi, czasem z przekazaniem najważniejszych wiadomości. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i>
<ul style="list-style-type: none"> Trudności w ocenianiu dzieci 	<i>Myślę, że zauważyłam, że wielu studentów nie potrafi obiektywnie oceniać i czasem, głównie dziewczęta bardzo przeżywają jakieś kłótnie między dziećmi, jak matki czasem się zachowują. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i>
<ul style="list-style-type: none"> Stres związany z prowadzeniem lekcji i wystąpieniem 	<i>Problemem jest czasem przełamanie takiego stresu, wstydu, żeby wyjść przed całą klasę i się zaprezentować. Myślę, żeby studenci na zajęciach akademickich mieli jakąś możliwość przygotowania, wygłoszenia referatów,</i>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TRUDNOŚĆ	CYTAT
	<p><i>to byłoby im łatwiej. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>Największym problemem jest przede wszystkim stres i trema i tak naprawdę niewielka różnica wieku między studentem a uczniem. Jeżeli student pokona tę barierę, to nie ma większych problemów z prawidłowym przeprowadzeniem zajęć. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Lęk przed oceną 	<p><i>One na pewno mają jeszcze taką presję, że są oceniane w dalszym ciągu. Nie znają dzieci, to jeszcze jest taki lęk, jeszcze się spalają, że tak to nazwę. One musiałyby przed prowadzeniem zajęć bardziej poznać te dzieci, bo ta hospicja też nic nie da. One oglądają, analizują, ale same nie biorą udziału w takich różnych złych sytuacjach wychowawczych, jeszcze sobie nie radzą. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Nieumiejętność wypełniania dokumentacji 	<p><i>Najwięcej trudności stwarza zazwyczaj wypełnianie dokumentacji związanej z praktyką. Spowodowane to jest tym, że uczelnie nie uczą takich praktycznych rzeczy, uczą raczej teorii. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>Najtrudniejsza była dokumentacja, ponieważ miałam z tym do czynienia po raz pierwszy i było bardzo dużo dokumentów, pisanie scenariuszy, nie każdy potrafi bardzo dobrze przygotować scenariusz, jest podany schemat, którego trzeba się trzymać. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Trudności w przygotowaniu się do lekcji 	<p><i>Przede wszystkim pisanie scenariusza i łączenie wszystkich treści razem. Na pewno w takim obyciu, ale to jest związane z czasem pracy. (Nauczyciel, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Dla nas utrapieniem jest pisanie scenariuszy- które służą przygotowaniu się do zajęć i są częścią oceny praktyk. (Student, woj. lubelskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Brak wiedzy nt. bezpieczeństwa dziecka 	<p><i>Trudność stanowi bezpieczeństwo, jednak taka opieka nad dziećmi. Dziewczyny nie mają takiego wyczucia bezpieczeństwa dla dzieci i że trzeba na to zwracać szczególną uwagę, żeby nic się nei stało. (Nauczyciel, woj. małopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Brak wiedzy psychologicznej na temat dzieci Brak pewności siebie 	

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Większość nauczycieli podawało jako remedium na powyższe trudności, większą ilość praktyk, jaką można by zorganizować dla studentów.

3.2 Uczestnictwo w pozalekcyjnym życiu szkoły podstawowej

Studenci pedagogiki, w zdecydowanej większości mieli możliwość szerszego uczestnictwa w życiu szkoły podstawowej, tzn. brali czynny udział w uroczystościach szkolnych, w apelach, w „dniach otwartych”, w spotkaniach z rodzicami, w radzie pedagogicznej oraz w wycieczkach szkolnych. Tylko cztery osoby nie miały sposobności uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych.

Wszyscy jednogłośnie podkreślają fakt, że jest to istotny aspekt pracy nauczyciela, którego nie są w stanie poznać w trakcie zajęć na uczelni. Dostrzeżono wymiar edukacyjny dodatkowego uczestnictwa w życiu szkoły, który przygotowuje praktycznie do zawodu nauczyciela. Student zbiera nowe doświadczenia jak takie uroczystości prowadzić, jak współpracować z rodzicami i w jaki sposób pozyskać ich zaufanie.

Właśnie tak, ten dzień otwarty. Myślę, że są bardzo ważne, bo tak samo można bliżej poznać rodziców co jest bardzo ważne, trzymać kontakt z rodzicami, współpracować z nimi. Poza tym nauczyciel może się ciągle rozwijać, rozwijać swoje umiejętności, możliwości, zdobywać wiedzę. (Student, woj. małopolskie)

Tak, braliśmy udział w uroczystościach i spotkaniach z nauczycielami. Są bardzo dobre, ponieważ możemy zauważyć jak nauczyciele współpracują z rodzicami, jak się wypowiadają, jaki mają kontakt oraz w jaki sposób to osiągnęli. Uroczystości pomagają nam zdobyć jakieś doświadczenia, wiedzę jak zorganizować taką imprezę. (Student, woj. wielkopolskie)

Była możliwość. Uważam, że dają coś szczególnie, gdy się obserwuje rozmowy pomiędzy nauczycielami można zaobserwować takie stosunki nieformalne w pracy ewentualnie się na nie przygotować. (Student, woj. małopolskie)

Tak, oczywiście była możliwość uczestniczenia w apelach i uroczystościach szkolnych. Pomagało to bardzo w przygotowaniu do zawodu nauczyciela. Oczywiście takie spotkania są bardzo potrzebne szkole i osobie, która się przygotowuje do roli nauczyciela. (Student, woj. mazowieckie)

Tak, na pewno były to wycieczki szkolne czy np. już rozpoczęcie roku szkolnego, pasowanie na ucznia. No jest to jak najbardziej potrzebne, bo wtedy widzimy jak to wszystko wygląda, możemy się uczyć

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i po prostu na przyszłość wiem jak organizować takie rzeczy, jak postępować. (Student, woj. wielkopolskie)

Nieco inaczej kształtuje się kwestia możliwości odbycia konsultacji ze specjalistami typu psycholog, pedagog czy logopeda. Połowa przebadanych studentów stwierdziła, że mogła zetknąć się z pracą specjalistów podczas swoich praktyk, natomiast druga połowa zaprzeczyła temu jakoby miała taką sposobność. Jeśli przyszli nauczyciele mieli już styczność z osobami wyspecjalizowanymi w pracy z dziećmi to najczęściej polegała ona na rozmowie o problemach uczniów, a także pokazywała warsztat, zakres obowiązków wybranych specjalistów.

Miałam spotkanie z pedagogiem i z psychologiem szkolnym i logopedą. Każdy mówił, co jest zakresem jego obowiązków, jakie dokumenty musi powypełniać i trochę ciekawostek. Takie godzinne spotkanie. (Student, woj. lubelskie)

Tak, z pedagogiem i psychologiem szkolnym w momencie, gdy miałam problem z dyscypliną. (Student, woj. pomorskie)

Tak. Polegały one na rozmowie i rozwiązywaniu moich problemów z uczniami i były mi bardzo pomocne. (Student, woj. dolnośląskie)

Trzeba powiedzieć, że młodzi studenci są też bardzo oświeconymi ludźmi i oni nie próbują metodą prób i błędów tylko szukają specjalisty, też o to proszą. Zdarzyło się, że w naszej placówce mieliśmy taki ogromny problem wychowawczy, korzystaliśmy z powiatowego centrum pomocy rodzinie i pani psycholog przyjeżdżała do nas do placówki i była taka wymiana doświadczeń, wymiana różnych zdań, dyskusje na temat takich i studentka mogła z takich porad skorzystać. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Opinię studentów potwierdza badanie przeprowadzone z opiekunami praktyk ze strony szkoły podstawowej. Większość pytaných nauczycieli stwierdziła, że praktykanci nie spotkali się w czasie praktyk na konsultacjach ze specjalistą pedagogiem czy psychologiem. Jako argument podawano, że nie było konieczności przeprowadzenia takiego spotkania. Tylko nieliczni opiekunowie obligatoryjnie kierowali swoich podopiecznych na konsultację przypadku do specjalisty.

Oczywiście. Mamy na terenie jednego neuropsychologa-logopedę i każda studentka przynajmniej przez godzinę obserwuje takie zajęcia. Jest to ważne, ale na przyszłość. (Nauczyciel, woj. opolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jeśli chodzi o praktyki ciągłe tak. Psychologa nie mamy, ale to jest w ogóle w programie praktyki, że oni muszą zapoznać się z pracą całej szkoły. Natomiast jeżeli chodzi o praktyki konkretnie przedmiotowe to nie ma tego w planie. To wynika tylko z tego, że studenci mają się zapoznać z pracą, więc ja ich umawiam na spotkanie a jak długo trwa to już zależy od samych zainteresowanych. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Natomiast pozostali zasugerowali, że gdyby tylko była taka potrzeba lub zwykła chęć studenta, to szkoła dysponuje możliwościami zorganizowania spotkania praktykanta i np. pedagoga czy psychologa szkolnego. Jeden nauczyciel zwrócił uwagę, że program praktyk jest tak wypełniony, że niemożliwością byłoby dodanie do niego jeszcze obowiązkowych spotkań ze specjalistami dziecięcymi.

Student ma możliwość kontaktu z psychologiem, pedagogiem i może obserwować ich pracę, porozmawiać na temat problemów wychowawczych uczniów. Tak, jest to bardzo ważna część praktyk, ponieważ student nabywa nowe doświadczenia. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Tak, jest tutaj ośrodek psychologiczno-pedagogiczny więc mają możliwość rozmowy z psychologiem, pedagogiem szkolnym, mogą brać również udział w zajęciach wyrównawczych, korekcyjnych. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Oczywiście zawsze jest taka możliwość. Może skonsultować się z pedagogiem szkolnym, który jest na miejscu lub z pedagogami, którzy pracują w poradniach. Niemniej jednak nie jest to aż tak częste i potrzebne wydaje mi się, chyba że rzeczywiście wystąpi jakiś problem natury wychowawczej lub jakieś nerwicowe, ale tutaj jest po to nauczyciel, opiekun, który jest po to, żeby zapobiegać jakimś nieszczęśliwym sytuacjom. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Niestety podczas praktyk nie miał możliwości spotkania się ze specjalistami. Czas praktyki naprawdę jest tak krótki i tak okrojony, że nie jesteśmy w stanie dodatkowo w tych godzinach wysłać jeszcze studenta do jakiejś innej placówki. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Zdania co do tego czy taka konsultacja byłaby ważnym aspektem praktyk były podzielone:

Na pewno w jakimś stopniu ważną. Praktykant dużo czasu spędził z pedagogiem szkolnym. Współpracował z nim, miał bezpośredni kontakt. Zwrócił uwagę na poszczególnych uczniów, z którymi są problemy w czasie lekcji. Ułatwiało to studentowi prowadzenie zajęć. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Nie miał okazji. Na pewno byłoby ważną częścią praktyk. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

U nas w szkole bywa psycholog i wtedy ta studentka miała okazję przysłuchiwać się jak rozwiązujemy problem z psychologiem. Natomiast stricte, żeby kontaktować studenta z jakimiś specjalistami to nie miałam do tej pory potrzeby dlatego, że poradnia psychologiczno-pedagogiczna pomaga nam zwykle w rozwiązywaniu problemów z uczniem. Natomiast student jest jeszcze tak niedoświadczony, że nie wchodzi w rozwiązywanie problemów, które jest bardzo często procesem. Może się przyglądać, co na danym etapie problemu można zrobić. Według mnie to nie jest ważna część praktyk. Specjaliści wspomagający są wspomagającymi natomiast student zbyt mało czasu ma na kontakt z nauczycielem, który powinien być jego mentorem, przy którym powinien trwać, być a tak nie jest, bo te praktyki są tak skonstruowane, że ci specjaliści nie mają tutaj większego znaczenia. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

3.3 Mikronauczanie. Doświadczenia i opinie

Zdania badanych nauczycieli i studentów odbywających praktyki w szkołach podstawowych na temat mikronauczania były znacznie zróżnicowane. Metoda polegająca na rejestracji audiowizualnej zajęć prowadzonych przez praktykantów, a następnie oglądaniu nagrań i omawianiu mocnych i słabych stron przeprowadzonych zajęć wzbudza wśród badanych wiele kontrowersji. Jedni uważają, że umożliwia skuteczną syntezę i analizę pracy nauczyciela, drudzy natomiast zarzucają jej laboratoryjny charakter, który upraszcza złożoność nauczania w klasie i naraża studentów na dodatkowy stres. Zdecydowana większość studentów-praktykantów nie miała doświadczeń z procesem mikronauczania w trakcie trwania praktyk. Tylko trzy osoby brały udział w nagrywanych lekcjach. Dwie z nich jedynie w czasie zajęć na uczelni, natomiast tylko jedna na praktykach. Co więcej, przyszli nauczyciele dostrzegli pozytywne, jak i negatywne stosowania mikronauczania. W przypadku opiekunów praktyk doświadczenia z mikronauczaniem były różne, niemniej jednak większość nie miała okazji korzystać z tej metody. Zalety i wady mikronauczania wskazane przez badanych nauczycieli szkół podstawowych i praktykantów zawiera tabela nr 4.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 4 Mocne i słabe strony mikronauczania

ZALETY	WADY
<ul style="list-style-type: none"> Konstruktywna krytyka pozwala na wyniesienie odpowiednich wniosków, analiza i sugestie umożliwiają uczącemu się rekonstrukcję lekcji i wprowadzenie ewentualnych zmian <p><i>Tak, bo to jest taka burza mózgów nad tymi zajęciami. Nie tylko moja opinia, ale nas jest więcej. Każdy zauważy coś innego. Bardzo to pomaga. (Student, woj. śląskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczeniem tej metody może być konieczność wyrażenia zgody na nagranie <p><i>Teraz taki problem wyniknął na takie coś musi być zgoda rodziców w klasie. Wystarczy, że jedno dziecko nie ma i nic nie ma. (Student, woj. śląskie)</i></p> <p><i>Trzeba byłoby dostać zgody rodziców na to, żeby dzieci mogły być nagrywane, wiadomo jak teraz wszyscy do tego podchodzą. To już będzie trudne do przeskoczenia. Jak to się uda, to reszta już z górki. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Metoda jest pomocna, ponieważ pozwala zobaczyć jakie się popełnia błędy, prowadząc zajęcia <p><i>Miałam, ale nie w czasie praktyk. Jest bardzo przydatny, pozwala zobaczyć jak prowadzi się zajęcia, jakie popełnia się błędy. Jest pomocne. (Student, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Słyszałam o tym, ale nigdy się z tym nie spotkałam. Myślę, że to może być całkiem korzystne rozwiązanie. Z łatwością będzie można wyłapać błędy i w przyszłości ich już nie popełniać. (Nauczyciel, woj. śląskie)</i></p> <p><i>Tego u nas nie ma, nie stosujemy tego. Może to wpłynąć na efektywność pracy, Można mówić, można pokazać. Najlepiej mogłaby taka praktykanta zobaczyć swoje błędy. I zobaczyć jak w ogóle wygląda praca. Nagrać takiego nauczyciela z kilkuletnim</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Metoda naraża studenta na bardzo silny stres <p><i>Tak spotkałem się już z tym. I uważam, że nie jest to dobra forma, ponieważ wywołuje dodatkowy stres u studenta i u dzieci. (Nauczyciel, woj. podlaskie)</i></p> <p><i>Wydaje mi się, że to niezbyt dobry pomysł, mnie też nikt nie nagrywał i jakoś udało mi się ukończyć praktyki oraz znaleźć pracę. Jest to zbędne, po co dodatkowo stresować praktykanta. (Nauczyciel, woj. śląskie)</i></p> <p><i>Myślę, że nie jest to zbyt dobry pomysł, po co dodatkowo stresować studenta nagrywaniem, oni i tak są mocno zestresowani. (Nauczyciel, woj. podlaskie)</i></p> <p><i>Tak, spotkałam się z taką formą nauczania. Jednak myślę, że mikronauczanie nie jest najlepszym</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZALETY	WADY
<p><i>stażem, potem siebie i ewidentnie widziałaby te różnice. (Nauczyciel, woj. opolskie)</i></p>	<p><i>sposobem nauczania w trakcie praktyk, ponieważ powoduje bądź zwiększa stres zarówno u praktykanta jak i uczniów. Rejestracja audio-video naprawdę nie sprawdza się w pracy z uczniami. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)</i></p> <p><i>Spotkałam się z tym, ale według mnie nie jest to nic pozytywnego. Potęguje w praktykantach stres co uniemożliwia im swobodne prowadzenie zajęć. (Nauczyciel, woj. łódzkie)</i></p> <p><i>Nie spotkałam się z czymś takim. Byłabym daleka od czegoś takiego bo wiadomo, że przy takim obciążeniu gdy przygotowuje się do takiej lekcji, prowadzi się ją to zawsze może zdarzyć się coś co nie wyjdzie. Czepianie się każdego szczegółu nie jest potrzebne. Jest to niedobry sposób, który dodatkowo stresuje. Ważne są rezultaty końcowe a nie rozliczanie ze szczegółów. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pozwala na lepsze przygotowanie się następnym razem <p><i>Warto zrobić wgląd do nagrania filmu, prześledzić własną pracę, zobaczyć zalety pracy i skonfrontować to co można zrobić lepiej, poprawić zmodyfikować, bo nie jesteśmy obiektywni wobec siebie, film powie co można jeszcze dobrego zrobić. (Student, woj. lubelskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Metoda laboratoryjna, powoduje sztuczność zachowań, tworzy iluzję, fałszuje obraz lekcji prowadzonej w naturalnych warunkach <p><i>Kontrola przez rejestrowanie nie jest dobra, wprowadza dziwną atmosferę, dzieci wyczuwają stres i człowiek nie jest swobodny, nie skupia się na prowadzeniu zajęć, a myśli o tym, żeby dobrze wypaść na nagraniu. (Student, woj. lubelskie)</i></p> <p><i>Znam tą metodę, ale nie jestem jej wielbicielek. Jest to stresujące dla uczniów, praktykanta. Wielkie obciążenie, które w zasadzie nic nie daje, nic nie wnosi generuje tylko sztuczny, nienaturalny, wykrzywiony obraz pracy nauczyciela. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)</i></p> <p><i>Nie spotkałam się z mikronauczaniem, ale mam wiele</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZALETY	WADY
	<p><i>wątpliwości co do tej metody nauczania. Przede wszystkim trzeba brać pod uwagę stres człowieka występującego przed kamerami i druga sprawa jego nienaturalne zachowania. Wszystkim nam zależy żeby wypaść dobrze. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)</i></p> <p><i>Nie mam doświadczeń z mikronauczaniem. Uważam, że jest to zbyt stresujące i lekcja będzie nienaturalna. (Nauczyciel, woj. pomorskie)</i></p> <p><i>Nie, nie miałam możliwości zetknięcia się z tego rodzaju mikronauczaniem. Jednak wydaje mi się, że ma to zarówno wady jak i zalety, ponieważ wszystkie rzeczy, które są nagrywane, jeśli wiemy, że jest to nagrywane zawsze jest w jakiś sposób sztuczne i nie będzie adekwatne do prawdziwej sytuacji, jaka istnieje faktycznie w klasie. Może dawać fałszywy obraz realnej lekcji, typowej lekcji, więc pozostałabym przy tych tradycyjnych metodach. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)</i></p> <p><i>Spotkałam się już z taką formą nauczania jednak nie uważam, by był to trafiony pomysł. Podczas nagrywania i student i dzieci mogą się zachowywać nienaturalnie, a nie o to w praktykach chodzi. (Nauczyciel, woj. łódzkie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pozwala na zobaczenie jak dzieci reagują na nauczyciela, a także pozwoliłoby na przyjrzenie się zachowaniu pojedynczego dziecka <p><i>Można poznać każdego ucznia oddzielnie, w czym jest dobry, pomaga, lepiej poznajemy klasę i możemy dla każdego dziecka dostosować właściwe zadania. (Student, woj. dolnośląskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Metoda wymaga posiadania odpowiedniego sprzętu technicznego <p><i>Jeszcze z takim czymś się nie spotkałem, Nie mamy takich materiałów, kamer, możliwości technicznych. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZALETY	WADY
<p><i>To na pewno jest fajny pomysł, podejrzewam, że gdyby mnie nie było na sali, oni czuliby się może bardziej swobodnie, dzieci byłyby sobą. Można byłoby zobaczyć jak oni sobie radzą naprawdę puszczeni na żywioł, bo dzieci na pewno przy mnie są grzeczniejsze, niż gdy nie ma mnie w pomieszczeniu. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Metoda daje możliwość konsultacji z innymi specjalistami <p><i>Nie miałam doświadczenia z tym mikronauczaniem. Natomiast jest to na pewno wartościowy element. Student może tak jak psycholog na superwizji zanalizować, widzi co wyszło, co nie wyszło, może poddać to konsultacji z metodykiem, z innym nauczycielem, z innej placówki. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)</i></p> <p><i>Nie miałam do czynienia z mikronauczaniem. Ani jako studentka ani jako nauczyciel, opiekun praktyk. Myślę, że może jest to dobre, bo każdy nauczyciel pracujący ze studentem nie jest metodykiem. Jeżeli mógłby to metodyk później obejrzeć i udzielić wskazówek, co było dobre, nad czym trzeba popracować, to myślę, że to miałyby sens, ale nie wiem czy szkoły są na to przygotowane, żeby takie zajęcia zarejestrować. (Nauczyciel, woj. lubuskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Metoda ta wiąże się z podglądaniem i śledzeniem, nie wzbudza zaufania <p><i>Nie miałam, forma jest ciekawa, można ocenić pracę obiektywnie, może być pomocne. Bardzo dobry pomysł, jednak jest to forma ingerencji, podglądania. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)</i></p> <p><i>Nie miałam z tym do czynienia. Na tym etapie, jeżeli studenci przychodzą na pierwszym roku do mnie na praktykę na przykład, to myślę, że takie bezpośrednie konsultacje oko w oko z nauczycielem prowadzącym jest bardziej adekwatne do tego co się robi niż ten element nagrywania i śledzenia po kolei wszystkich za i przeciw. Nie popieram tej metody. (Nauczyciel, woj. lubuskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Metoda mogłaby zmobilizować studenta do lepszego działania <p><i>Jeszcze się nie spotkałam z taką metodą. Ale idąc z duchem czasu może metoda by się sprawdziła- student musiałby się bardzo wysilać aby spodobać się na danym filmiku. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)</i></p>	

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

CZĘŚĆ II: PROPOZYCJE ZMIAN W PROGRAMACH I SPOSOBACH REALIZACJI PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH DLA STUDENTÓW PRZYGOTOWUJĄCYCH SIĘ DO ZAWODU NAUCZYCIELA EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

4 Podsumowanie

4.1 Oceny praktyk

Studenci podsumowali swoje doświadczenia związane z praktykami i przyznali oceny dobre i bardzo dobre. Mimo ogólnego zadowolenia dostrzegli pewne możliwości zmian. Korekty dotyczyć miałyby przede wszystkim wydłużenia czasu trwania praktyk, kwestii ich finansowania oraz zwiększenia czasu spędzanego na zajęciach dodatkowych, pozalekcyjnych i na spotkaniach z rodzicami.

Może wprowadzić więcej godzin prowadzenia zajęć, a także wprowadzić rozmowy na temat jak pracuje rada pedagogiczna czy jak cała szkoła funkcjonuje, dodatkowe zajęcia jeszcze do prowadzenia. (Student, woj. wielkopolskie)

Oceniam jako dobrą i przydatną praktykę, trwała za krótko – za mało czasu na pisanie scenariuszy i prowadzenie zajęć. Za mało czasu na przygotowanie wszystkiego, na poznanie placówki i dzieci. Panie powinny dbać o dostarczenie dokumentów przez uczelnię na praktyki i powinny informować opiekuna praktyk o tym, że przyjedzie studentka na praktyki, tak żeby pani opiekunka praktyk nie była zaskoczona. (Student, woj. lubelskie)

Chyba był trochę za mały zakres godzin praktyk, można było je bardziej rozwinąć, wprowadzić nowe elementy w programie realizacji praktyk nauczycielskich. (Student, woj. mazowieckie)

(...) uważam, że można byłoby odbywać więcej spotkań z rodzicami, aby lepiej poznać uczniów. (Student, woj. dolnośląskie)

Wiadomo, że te miesięczne praktyki pokazały w takim małym stopniu jak ta praca wygląda, tego nauczyciela (...) Długość, powinny być dzień po dniu i darmowe, nieodpłatne. Zaocznie się płaci. 2 zł za godzinę musiałam zapłacić tej mojej opiekunce. (Student, woj. śląskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Myślę, że taka kwestia jak finansowanie praktyk przez uczelnie. Wiąże się to z kosztami. Więcej dofinansowanie. Również dofinansowanie dla nauczycieli, którzy przyjmują nas na praktyki, aby mieli podziękowanie w formie zapłaty za tą pracę z nami... (Student, woj. lubelskie)

Podobnie oceniają swoich praktykantów nauczyciele, z których większość, mimo że dostrzega pewne braki w ich umiejętnościach, zwłaszcza praktycznych, jest zadowolona. Podobnie jak przyszli pedagodzy, ich opiekunowie również zwracają uwagę na potrzebę zwiększenia liczby godzin praktyk.

Inaczej to wygląda na studiach dziennych, inaczej na studiach zaocznych. Jest tych godzin moim zdaniem zbyt mało, zbyt mało godzin przeznaczonych na to, żeby z tym praktykantem rozmawiać i żeby się uczył od tego, u którego odbywa praktykę, jest stanowczo za mało jeśli chodzi o tą ilość godzin. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Poziom przygotowania młodych ludzi ciężko jest ocenić i zweryfikować, ponieważ tych godzin jest naprawdę niewiele i student nie jest w stanie opanować podstawowej wiedzy chociażby. Najlepiej wychodzą świeże pomysły w organizowaniu zajęć, najgorzej student radzi sobie z tą stroną formalną, czyli z uzupełnianiem wszelkiego rodzaju dokumentów. Wydaje mi się, że uczelnie zbyt mało przygotowują do zawodu, są potrzebne pewne zmiany. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Wszyscy studenci, jak i większość nauczycieli zrealizowali ustalony program praktyk oraz uznali, że jest on mimo wszystko adekwatny do poziomu przygotowania studenta przez uczelnię, niemniej jednak obie grupy zauważyły brak umiejętności praktycznych u młodych ludzi. Jak się okazało, najtrudniejsze, najbardziej stresujące dla studenta specjalizacji nauczycielskiej jest pierwsze samodzielne prowadzenie lekcji, czyli zetknięcie się z dziećmi, poznanie ich, utrzymanie dyscypliny oraz zainteresowanie uczniów tematem. Poza tym wiele trudu zajmuje praktykantom samo przygotowanie się do zajęć, a mianowicie napisanie scenariuszy, zorganizowanie materiałów, pomocy dydaktycznych. Kolejną rzeczą, na którą uskarżają się młodzi ludzie jest zbyt duża ilość dokumentacji.

Zapytano także studentów czy po zakończeniu praktyk mieli możliwość podzielenia się swoimi doświadczeniami i uwagami podczas zajęć na uczelni. Tutaj zdania były podzielone mniej więcej po równo. Część studentów miała taką ewentualność i dyskutowała, konfrontowała sposób pracy różnych placówek, analizowała błędy i dobre strony przeprowadzonych lekcji z opiekunem praktyk, z innymi nauczycielami, oraz z kolegami/

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

koleżankami ze studiów. Druga część badanych w ogóle nie miała takich spotkań analizujących przebieg prowadzonych lekcji.

Oceniając swoje przygotowanie do zawodu nauczyciela po zakończonych praktykach, studenci uznali, że wybór kierunku, a później uczestnictwo w praktykach jest zgodne z ich wyobrażeniem na temat pracy nauczyciela. Odbyta praktyka tylko potwierdziła ich decyzję. Przyznają, że wiele ich nauczyła, pokazała praktyczną stronę zawodu nauczyciela.

Na koniec badania, nauczyciele i studenci zostali poproszeni o wymienienie elementów praktyk, które w stopniu największym wpływają na ich jakość. Do najważniejszych elementów wyróżnionych przez studentów należą: odpowiedzialny i chętny do udzielania pomocy, komunikatywny opiekun praktyk, dobór odpowiedniej placówki, a także czas praktyki, który nie powinien być zbyt krótki.

Moim zdaniem wszystko ma wpływ na jakość praktyk. Czas trwania, placówka, program, opiekun ze strony placówki i ze strony uczelni. (Student, woj. dolnośląskie)

Myślę, że wszystko, bo i organizacja jest bardzo ważna. Dobór placówki tak samo, jeżeli byłaby niezbyt przychylna nauczycielka, to mogłaby nas stresować, to już te praktyki mogłyby wyglądać inaczej. (Student, woj. małopolskie)

Natomiast z punktu widzenia nauczycieli, największy wpływ na jakość praktyki studenckiej ma osobowość praktykanta, jego zaangażowanie, przygotowanie oraz wrodzone predyspozycje, ale także osoba opiekuna praktyk, który powinien być podobnie do studenta zaangażowany i chętny do niesienia pomocy.

Przygotowanie studenta i jego samo podejście do praktyki jest istotne. Jeżeli student wykazuje chęć nauzenia się czegoś to może wiele z tych praktyk wynieść, ale w dużym stopniu to też od zaangażowania samego studenta zależy. (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)

Na pewno przygotowanie teoretyczne ma wpływ. Poza tym zaangażowanie studenta w to, co robi nawet jeżeli ma jakieś braki ze studiów czy z teorii, to podczas obserwacji zajęć student też dużo się uczy, wyciąga wnioski i to na pewno daje mu wiele potem podczas kiedy sam prowadzi te zajęcia. To uczy analizy, wyciągania wniosków, co należy zmienić, jak to zrobić, żeby było lepiej. Na pewno dużo więcej się nauczy kiedy jest na tych praktykach, niż gdyby miał tylko wiedzę teoretyczną. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Na pewno predyspozycje studenta, bo myślę sobie, że nawet jeśli nie jest do końca dobrze przygotowany to jeśli ma taki dryg do pracy z dziećmi to potrafi to wszystko odnaleźć, choćby teraz w Internecie, sposoby, metody, może się dopytać jeżeli ma takie chęci. Oczywiście, niezaprzeczalnie ogromny wpływ ma przygotowanie studenta do praktyki. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Myślę, że największy wpływ ma motywacja samego studenta, praktykanta, jak również zaangażowanie opiekuna praktyk. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Nauczyciel opiekun prowadzący, który jeżeli naprawdę się bardziej starał to dużo pokaże im tutaj w szkole i dużo więcej w ten sposób zdobędą wiedzy, umiejętności. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Student i opiekun. Przygotowanie studenta i opiekuna jest najistotniejszą sprawą. Oba ogniwa muszą wykazać odrobinę chęci i muszą chcieć sobie pomóc. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Ważne są także możliwości placówki, zarówno związane ze sprzętem jak i ogólnie finansami:

Chyba finanse wpływają na jakość. Tak mi się wydaje. Należałoby jakoś docenić wkład mojej pracy finansowo. Jest to duży wkład pracy, pewna odpowiedzialność. Jeżeli ktoś chce wykonać tę pracę solidnie, to myślę, że jakaś godziwa zapłata za to by się należała opiekunowi praktyki. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Może finanse – nigdy nie dostawaliśmy pieniędzy za bycie opiekunem praktyk. Wtedy nauczyciele chętniej by się zgłaszali nauczyciele. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Największy wpływ na jakość praktyk studentów ma wyposażenie placówki jak i zaangażowanie nauczyciela jak i studenta (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Na ocenę jakości praktyki wpływają nabyte w jej czasie umiejętności i kompetencje. Do najważniejszych umiejętności, zdaniem badanych studentów, które powinni wynieść z praktyk należą przede wszystkim umiejętność planowania, zarządzania czasem i prowadzenia lekcji. Niemniej ważna jest obserwacja uczniów, analiza pracy własnej, nawiązanie kontaktu z dziećmi, podejście do ucznia, kreatywność, a co za tym idzie zaciekawienie dzieci, umiejętność dostosowania zajęć do ich potrzeb oraz kontrola pracy wykonanej przez uczniów.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.2 Uwagi i rekomendacje

Zarówno badani nauczyciele jak i studenci chętnie podzielili się swoimi uwagami i propozycjami związanymi z programem i przebiegiem praktyk. Zwrócili uwagę na to co chcieliby zreformować oraz na te elementy, które chcieliby dodać. Ich propozycje zawiera tabela nr 5.

Tabela 5 Uwagi i rekomendacje studentów i nauczycieli

Studenci	Nauczyciele
<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie godzin praktyki, zwłaszcza czynnej <p><i>Chyba cały czas będę mówił o długości praktyk. Jeżeli chodzi o zakres to nie, ale sama długość mogła być dłuższa. Pozwalałoby to na lepsze przygotowanie do zawodu nauczyciela. (woj. mazowieckie)</i></p> <p><i>Powinniśmy mieć jeszcze więcej praktyk. Mogłoby być mniej teorii, a więcej praktyk. (woj. lubelskie)</i></p> <p><i>Jeszcze by się przydało trochę tych praktyk. W skali od 1-5, poziom przygotowania to 3,5. (woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Nie, ponieważ uważam, że przydałoby mi się więcej godzin spędzonych na prowadzeniu zajęć. (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Więcej zajęć ze specjalistami <p><i>Więcej jakiś np. spotkań z psychologiem, psychologiem szkolnym. (woj. małopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Większy kontakt z rodzicami i poznanie ich oczekiwań <p><i>Moim zdaniem powinien być większy kontakt z rodzicami, ponieważ spotkanie raz na jakiś czas podczas wywiadówek jest kontaktem za małym, żeby</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie godzin praktyki, zwłaszcza czynnej <p><i>Uważam, że studenci mają za mało praktyk. Jest to kropla w morzu- brak doświadczenia np. brak przewidywania reakcji uczniów, sposób zwracania się do dzieci (krótko, zwięźle i dobitnie), wyznaczenie co dzieci mogą a czego nie. Największy problem jest z utrzymaniem dyscypliny wśród dzieci. Powinno być tych godzin samodzielnego prowadzenia zajęć o wiele więcej, aby tego wszystkiego mogli się nauczyć. (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Program, który jest nakreślony przez uczelnie, staramy się zrealizować, ale czas na praktyki jest za krótki. Modyfikacji nie wprowadzamy, bo ze względu na brak kontaktu z uczelnią nie jesteśmy upoważnieni do takich modyfikacji. Niekiedy jest tak, że ten program mógłby być uproszczony i skoncentrowany na prowadzeniu lekcji czy asystowaniu. To jest porażka, że po tak krótkiej praktyce student musi iść i pracować jako nauczyciel. (woj. dolnośląskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Więcej zajęć ze specjalistami, pod warunkiem, że pozwalałoby na to czas Dbłość o lepsze przygotowanie merytoryczne i dydaktyczne studentów

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
<p><i>poznać czego rodzice oczekują. (woj. dolnośląskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Wprowadzenie zajęć związanych z funkcjonowaniem szkoły, udział w radach pedagogicznych <p><i>Potrzebne zajęcia związane z funkcjonowaniem szkoły, rady pedagogicznej... (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Więcej zajęć o tematyce jak pracować z dziećmi z trudnościami: <p><i>Zajęcia jak pracować z dziećmi z trudnościami, więcej zajęć takich prowadzonych przez studenta. (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Omówienie przeprowadzonych zajęć z opiekunem z ramienia szkoły podstawowej bądź ze studentami z roku: <p><i>Myślę, że powinno być to omówienie na koniec z nauczycielem albo w grupie studentów, jakaś ukierunkowana rozmowa. (woj. małopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Możliwość uczestniczenia w wycieczce szkolnej <p><i>Może jakieś wycieczki z uczniami, żeby wiedzieć jak je prowadzić, jak budować zaufanie wśród uczniów. (woj. wielkopolskie)</i></p>	<p><i>Poza tym ci studenci muszą być bardziej odpowiedzialni i uczelnia powinna zwrócić uwagę na sprawy dydaktyczne i więcej im czasu poświęcić. (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Studenci mają dosyć dużą wiedzę merytoryczną, natomiast brak im takiej wiedzy metodyczno-dydaktycznej, wiedzy psychologicznej i jeżeli chodzi o praktyki to jest zdecydowanie za mało. (woj. mazowieckie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Wprowadzenie pewnych dodatkowych zajęć, np. z prowadzenia dokumentacji czy emisji głosu <p><i>Ewentualnie można by organizować jakieś kursy dla studentów, przygotowujące do wypełniania takiej dokumentacji (woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>Gdybym miała ocenić co najlepiej co najgorzej, to trzeba im więcej takich zajęć z dykcji, z emisji głosu. Nie wiem, czy są takie zajęcia. Jak ja byłam studentką, to takich zajęć nie miałam. Na pewno by się takie zajęcia przydały. (woj. lubuskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Nawiązanie ścisłej współpracy uczelni z placówką udzielającą praktyk i zwiększenie kontroli <p><i>Prócz tego ten kontakt z uczelnią warto by było podjąć i współpracować. (woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Sposób dokumentowania nie był dla mnie uciążliwy, ale nie ma niestety takiej wymiany spostrzeżeń i doświadczeń z uczelnią, bo ja studentowi podaje po praktyce opinię nauczyciela opiekuna praktyk. Natomiast nie wiem co się dalej z tą dokumentacją dzieje. (woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>A dzisiaj mam wrażenie, że praktyki sobie, a dla</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
	<p><i>nauczycieli wystarczy dziennik praktyk i tyle. Nie miałam przez tyle lat żadnych telefonu z uczelni dotyczącego czy dana studentka była na praktykach, czy rzeczywiście taką opinię piękną napisaliśmy czy rzeczywiście się tak zachowywała i tak to w praktyce wyglądało. (woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Chciałabym bardzo, żeby uczelnie wyższe zapraszały nas nauczyciele na spotkania gdzie byłaby właśnie wymiana obserwacji... (woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Dobrze by było żeby studentów włączyć do szkoły i żeby stworzyć bazę nauczycieli, którzy wiedzieliby jak pracować ze studentami, żeby uczelnia nawiązała taką współpracę. Być może też w jakiś sposób dokształcono tych nauczycieli, żeby oni spełniali z kolei wymagania uczelni i wreszcie to uporządkować, bo w tej chwili to jest wolna amerykanka. Prawdę mówiąc obawiam się, że 30% praktyk jest odbytych a reszta podbitych. (woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmienić formę praktyk <p><i>No ja powiedziałbym, że warto by było, żeby to była forma praktyki ciągła, dobra dla studentów i dla mnie. (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustalić lepszy termin praktyk <ol style="list-style-type: none"> a) Praktyki powinny odbywać się od pierwszego roku studiów systematycznie <p><i>Bardzo często się zdarzało tak, że studenci kończyli studia pedagogiczne, już byli właściwie na ostatnim roku a to były ich takie pierwsze dłuższe praktyki i to był problem. Trzeba zwrócić uwagę na to, żeby praktyki odbywały się już od 1 roku, były bardziej systematyczne i częściej a nie zostawiać na sam koniec, kiedy student powinien już właściwie iść do pracy i pracować z dziećmi. (woj. wielkopolskie)</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
	<p><i>Uważam, że praktyki powinny odbywać się co roku. Pozwoliłoby to na lepsze zapoznanie się z pracą nauczyciela. (woj. śląskie)</i></p> <p>b) Praktyki powinny być rozciągnięte na dwa semestry, aby studenci pojawiali się także wiosną</p> <p><i>No nie, tylko chciałbym tak jak wcześniej sugerowałam, żeby były to praktyki rozciągnięte na dwa semestry nie na jeden, bo w drugim semestrze od kilku lat już nie mieliśmy tych praktyk. (woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <p>c) Przesunąć termin praktyk z września na październik/listopad</p> <p><i>Postulowałabym za tym, żeby zmienić czas praktyki ciągłej, przenieść na październik, listopad, bo we wrześniu nie jesteśmy w stanie dobrze przygotować tego studenta. (woj. podkarpackie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Umożliwić studentom chodzenie na praktyki poprzez zwalnianie ich z zajęć w tym czasie <p><i>Główny problem to pogodzenie zajęć na uczelni z praktykami w szkole. (woj. łódzkie)</i></p> <p><i>Najwięcej trudności sprawia pogodzenie zajęć na uczelni i praktyk w szkole. Studenci mają dużo zajęć i do tego muszą jeszcze odbywać praktyki. (woj. śląskie)</i></p> <p><i>Największe trudności to jest dopasowanie się placówki do studenta i odwrotnie, to znaczy naszych grafików, tego jak dzieci się uczą z tym jak student musi chodzić na zajęcia. Kiedy ma zaliczenia itd. (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Umożliwienie studentom praktyk na różnych etapach kształcenia <p><i>Studia nauczycielskie to tak naprawdę do tego</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
	<p><i>zawodu nie przygotowują praktycznie. Każdy nauczyciel podczas praktyk powinien tak spowodować, aby student przeszedł przez te wszystkie etapy kształcenia dzieci. Mam na myśli przedszkole, klasy 4-6, gimnazjum czy liceum, nie tylko klasy od 1-3. Po takich praktykach student może zdecydować gdzie chciałby pracować. (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Na pewno powinna być praca w różnych klasach a nie tylko w jednej, wtedy student ma możliwość radzenia sobie z różnymi problemami i nie nudzi się podczas prowadzenia zajęć. (woj. śląskie)</i></p>

Osobną, nierzadko pojawiającą się kwestią wartą odnotowania jest sugestia dotycząca wynagrodzeń finansowych za opiekowanie się studentem w czasie praktyki. Niewielkie gratyfikacje zdaniem badanych nauczycieli zwiększyłyby morale pedagogów, a także umożliwiłyby zakup pomocy naukowych, czyli tych wszystkich przedmiotów, z których korzystaliby także praktykanci podczas nauki zawodu.

Nauczyciele nie otrzymują dodatkowych gratyfikacji za opiekę nad studentem-praktykantem. To największy problem. Jeżeli student wybrał tę pracę z miłości do niego to to wynagradza trochę nauczycielowi, który się nim opiekuje. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

My wiem doskonale pracując 28 czy 30 lat, że w oświacie się nigdy nikt nie dorobił, chociaż na oświacie niektórzy dorabiają. Nauczyciele nie pobierają, żadnych opłat za przyjmowanie studentów i to należałoby rozważyć i zastanowić się na ten temat. My akurat tego nie oczekujemy w naszej placówce. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Tutaj ta rekompensata finansowa choćby dla tych, którzy tego praktykanta szkolą. Myślę, że to jest odwieczny problem. Tzn. ja przyjmuje tego praktykanta, bo rzeczywiście od kogoś się musza uczyć tylko czemu ma to się odbywać kosztem mojego czasu a mam mieć tylko satysfakcję a nie jakieś tam konkretne pieniądze. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Myślę, że środki finansowe przydałyby się dla prowadzącego i przygotowującego w przyszłości nauczyciela – dla opiekuna praktyki. Czyli forma zapłaty. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Myślę, że największy problem wiąże się z wynagrodzeniem nauczyciela- opiekuna praktyk. Jeśli to jest kilkadziesiąt złotych za cały miesiąc praktyk to jest to troszeczkę za mało. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

POZnan*

*Miasto know-how

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
ul. gen. Tadeusza Kutrzeby 10, 61-719 Poznań
tel. 061 85 84 332, fax 061 85 84 362
www.wsnhid.pl

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis tabel

Tabela 1 Sposób szukania praktyki oraz jego mocne i słabe strony wg studentów	6
Tabela 2 Nabyte przez studentów kompetencje w czasie praktyki w szkole podstawowej	35
Tabela 3 Trudności, z jakimi muszą zmierzyć się studenci na praktykach w szkole podstawowej	39
Tabela 4 Mocne i słabe strony mikronauczania	46
Tabela 5 Uwagi i rekomendacje studentów i nauczycieli	54

Spis rysunków

Rysunek 1 Zawartość programu praktyk	15
Rysunek 2 Cechy idealnego opiekuna praktyk z ramienia uczelni	24
Rysunek 3 Wybrane opinie nauczycieli na temat współpracy z uczelnią w sprawie praktyk	27

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Aneks

Scenariusz wywiadu z nauczycielami – opiekunami praktyk

Scenariusz wywiadu pogłębionego (IDI)

- nauczyciele-opiekunowie praktyk

Szanowni Państwo,

Nazywam się ..... i jestem przedstawicielem firmy Biostat, która przeprowadza badania na temat modeli praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Badania są przeprowadzane zarówno wśród studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego odbywających praktykę w roku akademickim 2011/2012, jak i wśród nauczycieli – opiekunów praktyk. Badania mają na celu opracowanie nowych modeli praktyk pedagogicznych.

Wywiad składa się z 5 modułów pytań i nie powinien zająć więcej niż 30 minut.

Zważywszy na Państwa czas, jak i dbałość o jakość oraz rzetelność pozyskiwanych informacji, wywiad będzie rejestrowany za pomocą dyktafonu.

Dziękujemy

1. Proszę powiedzieć coś o sobie: w tym udzielić informacji dot. długości stażu w zawodzie nauczyciela oraz stopnia awansu zawodowego.

II. Organizacja praktyk w placówce

1. W jaki sposób zazwyczaj przebiegają praktyki studentów w Państwa placówce? Z jakich zajęć, elementów się składają?
2. Kto lub co decyduje o przyjęciu studentów na praktyki? Co jest brane pod uwagę przy przyjęciu studenta na praktyki?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Czy i w jakim zakresie ustalał(a) Pan(i) harmonogram praktyk z praktykantami (liczba godzin, częstotliwość wizyt w placówce itp.)?
4. Ile godzin trwają praktyki (łącznie, średnio)?
5. Jak zazwyczaj organizuje Pan(i) czas praktyk studenckich? Ile godzin trwają praktyki bierne (obserwacyjne, hospitacyjne), a ile godzin czynne (samodzielne prowadzenie zajęć z dziećmi przez studentów)?
6. W jakim okresie są zazwyczaj realizowane praktyki zawodowe (rok szkolny - od września do czerwca, okres wakacyjny)? Czy termin jest dla Pana(i) odpowiedni?
7. Czy praktyki mają charakter ciągły (tzn. student przychodzi codziennie przez miesiąc) czy nieciągły (studenci nie przychodzą regularnie, ale pracują przez więcej niż miesiąc)? Od czego to zależy?
8. Czy zapoznał(a) się Pan(i) z programem praktyk przed przyjęciem praktykantów? W jaki sposób?
9. Czy przed rozpoczęciem praktyk studentów miał(a) Pan(i) możliwość zapoznania się z formalnymi sposobami dokumentacji przebiegu praktyk?
10. W jaki sposób dokumentował(a) Pan(i) przebieg praktyk? Czy sposób ten był dla Pana(i) uciążliwy? Czy ma Pan(i) jakieś propozycje co do dokumentowania praktyki?

III. Doświadczenia opiekuna w trakcie realizacji praktyk

11. Czy w jakiś specjalny sposób przygotowuje się Pan(i) do roli opiekuna praktyk? Jeśli tak, proszę scharakteryzować swoje przygotowania.
12. Z jakimi problemami, zagadnieniami zapoznał(a) Pan(i) studenta w trakcie realizacji praktyk?
13. W jakich obszarach (wiedza, umiejętności) związanych ze specyfiką zawodu nauczyciela student miał możliwość rozwinąć lub nabyć nowe kompetencje (merytoryczne, dydaktyczne, metodyczne, wychowawczo-opiekuńcze)?
14. W jakim stopniu podejmuje Pan(i) bezpośrednią współpracę z praktykantami, a w jakim student pracuje samodzielnie? W jakich obszarach programu praktyk jest możliwość samodzielnej pracy praktykanta?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

15. Czy poza Pana(i) opieką, student podczas praktyk miał okazję spotkać się i skonsultować ze specjalistami w dziedzinie rozwoju dzieci (pracującymi w poradniach psychologiczno-pedagogicznych itp.) Jeśli tak, na czym konsultacje polegały, czego dotyczyły i jak długo trwały? Czy były ważną częścią praktyk?
16. Czy w Pana(i) opinii, program praktyk zwykle udaje się zrealizować? Czy po utworzeniu planu praktyki, ulega on jeszcze modyfikacjom? Jeśli tak, od czego to zależy i w jakich obszarach? Kto ma możliwość takie modyfikacje wprowadzać (uczelnia, placówka)?
17. Co przysparza studentom największych trudności podczas praktyk? Czym jest to spowodowane? Jak można by studentów pomóc?
18. Czy w razie problemów, student konsultuje niejasności w realizacji programu, czy stara się radzić sobie sam? Kto może mu udzielić odpowiednich rad?
19. Jak Pan(i) ocenia poziom przygotowania młodych ludzi do pracy z dziećmi (realizacji programu praktyk w przedszkolu/szkole)? Co wychodzi studentom najlepiej, a co najgorzej? Czy uczelnie dobrze przygotowują do zawodu pedagoga/nauczyciela?
20. Czy wg Pana(i) program praktyk jest adekwatny do poziomu przygotowania studenta przez uczelnię?
21. W niektórych programach praktyk pedagogicznych/nauczycielskich stosuje się tzw. mikronauczanie (polega ono na rejestracji audio-video zajęć studentów-praktykantów z dziećmi i omawianiu ich słabych i mocnych stron ze specjalistą nauczycielem-metodykiem). Czy miał(a) Pan(i) doświadczenia związane z mikronauczaniem? Czy Pana(i) zdaniem, mikronauczanie, jako element praktyk nauczycielskich, wpływa (może wpłynąć) na efektywność i jakość tych praktyk? Jakie widzi Pan(i) możliwości i ograniczenia w zastosowaniu mikronauczania w czasie trwania praktyk nauczycielskich studentów w placówce?
22. Co wg Pana(i) można by zmienić w programie praktyk nauczycielskich? Jakie trudności pojawiają się w czasie praktyk i jak można je rozwiązać?

IV. Doświadczenia z uczelnią

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

23. Czy miał(a) Pan(i) możliwość bezpośredniej współpracy z uczelnią? Jeśli tak, w jakich obszarach? Czy współpraca ta była wystarczająca?
24. Czy przed przyjęciem studentów na praktykę miał(a) Pan(i) jakkolwiek kontakt z uczelnią? Czy kontakt ten miał charakter formalny czy też były to dodatkowe formy współpracy, np. szkolenia instruktażowe dot. programu praktyk, konsultacje itp.?
25. Czy w trakcie praktyk studenckich miał(a) Pan(i) kontakt z uczelnią praktykanta (np. konsultacje co do programu praktyk itd.)? Jeśli tak proszę o nim opowiedzieć, czego dotyczył kontakt, jak przebiegał.
26. Czy uważa Pan(i), że taki kontakt placówki prowadzącej praktyki z uczelnią jest ważny i korzystny dla studenta? Odpowiedź proszę uzasadnić.

V. Monitoring i ocena praktyk

27. W jaki sposób praktyki były monitorowane, nadzorowane przez uczelnię studenta?
28. Jak praktyki studenckie były monitorowane przez Pana(ią) i Pana(i) placówkę?
29. W jaki sposób ocenia Pan(i) praktykę studenta? Czy ocena ta ma formę oficjalną, tzn. zawiera się w dokumentacji formalnej, czy też jest merytoryczna, oparta na wywiadzie ze studentem, teście, ankiecie ewaluacyjnej lub innej formie –np. konsultacji z uczelnią?
30. Czy forma oceny praktyki studenta jest dla pracownika uciążliwa? Jeśli tak, co by Pan(i) zmienił(a) w tej kwestii?
31. Co Pana(i) zdaniem ma największy wpływ na jakość praktyk studentów? Odpowiedź proszę uzasadnić.
32. Proszę wskazać jakie są największe trudności w realizacji praktyk studenckich przez placówkę, co natomiast przychodzi w tym względzie najłatwiej?

VI. Uwagi

33. Czy chciałby(aby) Pan(i) coś dodać, poruszyć jakąś ważną kwestię w temacie praktyk pedagogicznych?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dziękujemy za udział w badaniu

Scenariusz wywiadu ze studentami kierunków nauczycielskich

Scenariusz wywiadu pogłębianego (IDI) - studenci specjalności nauczycielskich

Szanowni Państwo,

Nazywam się ..... i jestem przedstawicielem firmy Biostat, która przeprowadza badania na temat modeli praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Badania są przeprowadzane zarówno wśród studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego odbywających praktykę w roku akademickim 2011/2012, jak i wśród nauczycieli – opiekunów praktyk. Badania mają na celu opracowanie nowych modeli praktyk pedagogicznych.

Wywiad składa się z 5 modułów pytań i nie powinien zająć więcej niż 30 minut.

Zważywszy na Państwa czas, jak i dbałość o jakość oraz rzetelność pozyskiwanych informacji, wywiad będzie rejestrowany za pomocą dyktafonu.

Dziękujemy

VII. Organizacja praktyk

1. W jakiej placówce odbył(a) Pan(i) praktyki pedagogiczne (przedszkole/szkoła podstawowa)?
2. W jaki sposób znalazł(a) Pan(i) placówkę odbywania praktyk (samodzielnie, poprzez uczelnię, inaczej)? Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z takiego sposobu szukania praktyk? Proszę powiedzieć, jakie są zalety i wady tego sposobu?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Czy poziom informacji na temat praktyk (dot. ich programu) przed ich podjęciem był wystarczający?
4. Czy istniał harmonogram praktyk określający częstotliwość pobytu w placówce, ustalone godziny? Jeśli tak, kto go ustanowił (placówka czy uczelnia)?
5. Jaki był termin Pana(i) praktyk (ustalany samodzielnie, narzucony przez uczelnię)? Czy był odpowiedni? Jeśli nie, proszę wskazać przyczyny oraz określić dogodny dla Pana(i) termin praktyk, a także wyjaśnić, dlaczego wybrał(a) Pan(i) właśnie ten.
6. Jak długo trwały praktyki? Czy długość ich trwania była wystarczająca? Jeśli nie, proszę uzasadnić.
7. Czy praktyki były realizowane w sposób ciągły (codziennie przez miesiąc w wyznaczonych godzinach) czy nieciągły (w wyznaczonych terminach przez kilka miesięcy)?
8. Co zawierał program praktyk, jakie zadania i cele? Jakie zajęcia się składały na praktyki (obserwacja zajęć, prowadzenie zajęć, inne)? Ile czasu zajmowały poszczególne elementy praktyk? Czy długość poszczególnych elementów była odpowiednia? Proszę uzasadnić.
9. Czy w trakcie realizacji praktyk program uległ zmianie / modyfikacji? Jeśli tak, to kto takie zmiany wprowadzał?
10. Jakie dokumenty były wymagane do zaliczenia praktyki (dziennik praktyk, arkusze hospitacji, pisemne opinie, konspekty zajęć inne?) Czy miał(a) Pan(i) jakiegokolwiek problemy z ich wypełnianiem lub dostarczaniem? Jakie były to problemy?
11. Czy biurokracja (kwestia rodzaju dostarczanych dokumentów oraz sposobu ich dostarczania) związana z organizacją praktyk była dla Pana(i) uciążliwa? Dlaczego?
12. W jaki sposób przebieg praktyk był monitorowany przez uczelnię i placówkę?
13. W jaki sposób praktyka była oceniana przez nauczyciela-opiekuna praktyk, a w jaki przez uczelnię? Czy ocena praktyk miała charakter formalny (na podstawie dokumentacji, dzienniczka praktyk, opinii i oceny opiekuna itp.) czy miała również charakter merytoryczny, pogłębiony (np. wywiad ze studentem, test, ankieta ewaluacyjna, inna forma, np. konsultacja z placówką, konsultacje grupowe ze studentami)? Jak jest Pana(i) zdanie na temat dzienniczka praktyk?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

VIII. Opiekun praktyk

14. Czy na Pana(i) uczelni znajduje się osoba, która może udzielić informacji na temat praktyk (opiekun praktyk z ramienia uczelni)? Jak oceni Pan(i) poziom komunikacji (dostępność, zaangażowanie) oraz pomocność takiej osoby? Proszę uzasadnić.
15. Jak przebiegała współpraca (jaki był jej zakres) z uczelnianym opiekunem praktyk? Czy miał(a) Pan(i) okazję do wypowiedzenia się na temat odbywanych praktyk, podzielić się refleksjami z opiekunem praktyk ze strony Pana(i) uczelni?
16. Jaką rolę, zdaniem Pana(i), powinien odgrywać opiekun praktyk z ramienia uczelni? Jakie są Pana(i) oczekiwania wobec tej funkcji?
17. Jakie miał(a) Pan(i) relacje z opiekunem praktyk ze strony szkoły/przedszkola (nauczycielem) i czy miały charakter formalny, przyjacielski, czy może można je określić jako relacje typu uczeń – mistrz? [MODERATOR: w razie wątpliwości respondenta przytoczyć definicje: **relacje formalne** – ograniczone do realizacji zadań przewidzianych w programie i harmonogramie praktyk; **relacje przyjacielskie** – kontakt nieformalny, udzielanie życzliwych rad i wskazówek; **relacje uczeń – mistrz** – gruntowne poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy i pedagoga] W jaki sposób kontaktował(a) się Pan(i) ze swoim opiekunem (spotkania osobiste, konsultacje telefoniczne, konsultacje online itp.)?
18. W jakich obszarach, przy jakich zadaniach, miał(a) Pan(i) możliwość bezpośredniej współpracy z nauczycielem-opiekunem praktyk (z ramienia szkoły/przedszkola)?
19. Proszę ocenić współpracę z opiekunem z ramienia szkoły – jego przygotowanie, zaangażowanie, chęć pomocy?
20. Czy miał(a) Pan(i) okazję do wypowiedzenia się na temat odbywanych praktyk, podzielić się refleksjami z opiekunem praktyk ze strony szkoły? Czy byłoby to potrzebne? Proszę uzasadnić.

IX. Realizacja praktyki

21. Z czym Pan(i) zapoznał(a) się w trakcie praktyk? W jakich zajęciach Pan(i) uczestniczył(a)?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

22. W jakich obszarach (wiedza, umiejętności) związanych ze specyfiką zawodu nauczyciela rozwinął(ęła) Pan(i) lub nabył(a) nowe kompetencje (merytoryczne, dydaktyczne, metodyczne, wychowawczo-opiekuńcze)?
23. Czy była możliwość dodatkowego uczestnictwa w życiu szkoły poza obecnością na lekcjach (uczestnictwo w radach pedagogicznych, uroczystościach szkolnych spotkaniach z rodzicami, itp.)? Jeśli tak, jak Pan(i) ocenia rolę takich spotkań w przygotowaniu do zawodu nauczyciela? Jeśli nie, czy uważa Pan(i) uczestnictwo w takich spotkaniach za potrzebne w poznaniu działalności placówki i przygotowaniu do roli nauczyciela? Proszę uzasadnić.
24. Czy w czasie trwania praktyk w przedszkolu/szkole miał(a) Pan(i) możliwość odbycia konsultacji ze specjalistami (np. pedagogiem/psychologiem szkolnym, z poradni psychologiczno-pedagogicznej, kontakt z psychologiem dziecięcym, pedagogiem specjalnym, logopedą itp.)? Jeśli tak, proszę opisać zakres tych konsultacji i na czym polegały.
25. W niektórych programach praktyk pedagogicznych/nauczycielskich stosuje się tzw. mikronauczanie (czyli rejestrację audio-video zajęć studentów-praktykantów z dziećmi i omawianie ich mocnych, i słabych stron ze specjalistą nauczycielem-metodykiem). Czy miał(a) Pan(i) takie doświadczenia? Czy Pana(i) zdaniem, mikronauczanie, jako element praktyk nauczycielskich wpływa (może wpłynąć) na efektywność i jakość tych praktyk? Jakie widzi Pan(i) możliwości i ograniczenia w zastosowaniu mikronauczania w czasie trwania praktyk nauczycielskich studentów w placówce – w szkole/przedszkolu?

X. Ocena praktyki i rekomendacje

26. Jak ocenia Pan(i) całość odbytej praktyki? Proszę wskazać jej mocne i słabe strony. Co Pana(i) zdaniem można byłoby zmienić, ulepszyć w programie i organizacji praktyk nauczycielskich?
27. Czy wg Pana(i) program praktyk został zrealizowany? Proszę ocenić, który element programu praktyk był dla pana(i) najtrudniejszy. Proszę uzasadnić.
28. Czy wg Pana(i) program praktyk był adekwatny do poziomu przygotowania studenta przez uczelnię?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

29. Czy program praktyk umożliwia weryfikację przez studenta posiadanej wiedzy i umiejętności nabytych podczas zajęć na uczelni?
30. Czy miał(a) Pan(i) możliwość omawiania zgromadzonych doświadczeń z grupą studentów (np. w ramach spotkań praktykantów w placówce, zajęć dydaktycznych na uczelni, itp.)?
31. Czy czuje się Pan(i) przygotowany(a) do zawodu nauczyciela po zakończeniu praktyki? Proszę uzasadnić – określić poziom przygotowania.
32. Co wg Pana(i) powinno jeszcze zawierać się w programie praktyk pedagogicznych? Dlaczego?
33. Jakie umiejętności Pana(i) zdaniem powinno się uzyskać po zakończeniu praktyk (umiejętność planowania i prowadzenia zajęć, obserwacji, analizy pracy własnej i nauczyciela, inne)? Które są najważniejsze?
34. Jakie elementy praktyk (organizacja – czas trwania, dobór placówek, program, opiekun itp.) wg Pana(i) mają największy wpływ na jakość praktyk?

XI. Uwagi

35. Czy chciałby(aby) Pan(i) coś dodać, poruszyć jakąś ważną kwestię w temacie praktyk pedagogicznych?

Dziękujemy za udział w badaniu